Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta
Centrum prevence rizikové virtuální komunikace

NEBEZPEČÍ INTERNETOVÉ KOMUNIKACE III

Olomouc 2012

NEBEZPEČÍ INTERNETOVÉ KOMUNIKACE III

Pedagogická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci

Olomouc 2012

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. vydání

Autoři:
© Kamil Kopecký, René Szotkowski, Veronika Krejčí, 2012
© Univerzita Palackého v Olomouci, 2012

Oponenti:
doc. PaedDr. Ludvík Eger, CSc.
doc. PhDr. Iveta Bednaříková, Ph.D.

Realizováno v rámci projektu:
E-Synergie – vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace
CZ.1.07/2.4.00/17.0062
www.esynergie.cz

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

ISBN:
978-80-244-3088-1 (elektronická verze)
978-80-244-3087-4 (print verze)

Obsah

Úvod 4
1 Teoretická východiska sledovaných fenoménů 5

2 Metodologie výzkumu 9
2.1 Výzkumné cíle a problémy 9
2.2 Výzkumný vzorek 11
2.3 Metodika výzkumu 13
2.4 Časový harmonogram výzkumu 14
2.5 Data a statistické testy 14

3 Výsledky výzkumu 15
3.1 Kyberšikana u českých dětí 15
3.2 Osobní schůzky s uživateli internetu 21
3.3 Sexting u českých dětí 24
3.4 Sdílení osobních údajů 25
3.5 Vnímání pravdy a lži na internetu 40

4 Kazuistiky 41
5 Možnosti prevence rizikového chování na internetu 44

6 Seznam použitých zdrojů 49
7 O autorech 55
8 Další informace 56

Summary 57
Zusammenfassung 59

Úvod do problematiky

Výzkum Nebezpečí internetové komunikace III

Výzkum Nebezpečí internetové komunikace III je třetím celorepublikovým výzkumem realizovaným v rámci projektu E-Bezpečí (od roku 2010 garantovaným odborným pracovištěm Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci).

Výzkum se zaměřuje na výskyt rizikového chování spojeného s informačními a komunikačními technologiemi (zejména internetem) v populaci českých dětí.

Mezi jevy monitorované výzkumem patří:
A. Kyberšikana (různé formy kyberšikany v závislosti na vybraných komunikačních prostředích).
B. Navazování virtuálních kontaktů (komunikace s neznámými lidmi a osobní schůzky s nimi; východiska pro tzv. kybergrooming).
C. Sexting (ve formě veřejného sdílení intimních materiálů v prostředí internetu a formě poskytnutí intimního materiálu na vyžádání jiné osoby).
D. Sdílení osobních údajů v prostředí internetu (se zaměřením na sdílení fotografie obličeje).
E. Další související jevy.

Publikace Nebezpečí internetové komunikace III představuje pouze základní výsledky výzkumu. Jeho detaily byly rozpracovány a publikovány v odborném tisku.

1 Teoretická východiska sledovaných fenoménů

Výzkum Nebezpečí internetové komunikace III (NIK 3) monitoroval fenomény spojené s rizikovým chováním pubescentů a adolescentů v prostředí internetu. V dalším textu proto vymezíme základní teoretická východiska sledovaných jevů, tj. kyberšikany, sextingu a sdílení osobních údajů v prostředí internetu.

Kyberšikana

Definice kyberšikany využitá v rámci výzkumu vychází z existujících definic šikany, ve kterých je šikana vnímána jako *agresivní, úmyslné, opakované jednání či chování prováděné vůči jednotlivci či skupině, který/á se nemůže snadno bránit* (Whitney&Smith, 1993; Olweus, 1999). U dalších autorů je kyberšikana chápána jako *forma obtěžování, které je založené na nerovnováze sil a systematickém zneužívání moci* (Smith&Sharp, 1995; dále Rigby, 2002). V českém prostředí definuje šikanu zejména M. Kolář a další.

Kyberšikana je v tomto textu definována jako *forma agrese, která je realizována vůči jedinci či skupině s použitím informačních a komunikačních technologií*. Tento čin je prováděn opakovaně (Belsey, B., dále Smith & Slonje, 2007). Definici pak rozvíjí např. Kowalski, Limber a další (2007–2008), kteří vnímají kyberšikanu *jako šikanování realizované pomocí e-mailů, ICQ, mobilních telefonů (SMS, MMS, telefonátů), chatu, webových stánek a dalších ICT*.

Definice kyberšikany jsou dále rozpracovány i v českém prostředí (Kolář, M., Šmahel, D., Krejčí, V., Kopecký, K. a další), přičemž nedochází k výraznějším odchylkám od zahraničních přístupů.

V rámci výzkumu Nebezpečí internetové komunikace III je kyberšikana monitorována vzhledem k jejím jednotlivým projevům napříč vybranými komunikačními platformami.

Sdílení osobních údajů v prostředí internetu

Výzkumy v této oblasti, které jsou realizovány v zahraničí, upozorňují na vysoké procento dětí sdílejících nekontrolovaně osobní údaje na internetu. Podle výzkumu serveru eMarketer (2007) je 75 % amerických dětí ochotno sdílet své osobní údaje a údaje o rodině s ostatními uživateli internetu výměnou za přístup ke službám či produktům na internetu. Statistiky systému Zoomsphere (2012), jenž monitoruje uživatele největší sociální sítě Facebook, zase uvádějí, že je z celkového počtu přihlášených Čechů 26,1 % uživatelů ve věku od 0–19 let.

Počet uživatelů Facebooku je v České republice ke 13. 2. 2012 podle Zoomsphere 3 552 080, z čehož je odhadován počet dětských uživatelů, sdílejících své osobní údaje na síti, na cca 927 000. Reálné číslo bude ovšem nižší, a to vzhledem k jinak definované věkové struktuře uživatelů v demografických přehledech Zoomsphere (0–19 let). Podle údajů nově ustavené a nejrychleji rostoucí sociální sítě Google+ (2011) tvoří uživatelé této sítě mladší 18 let 12 % všech uživatelů. Existuje i několik kvalitativně orientovaných výzkumů, které sledují faktory ovlivňující sdílení osobních údajů na internetu (dětmi, dospělými). Zajímavý je z tohoto pohledu např. australský výzkum ACMA (2009) – Attitudes towards use of personal information online.

Výzkumů sdílení osobních údajů dětmi realizovaných v ČR na reprezentativních vzorcích je poměrně málo. Za všechny lze uvést výzkum Nebezpečí elektronické komunikace II (Kopecký, K., Krejčí, V., 2010), realizovaný na vzorku 12 000 respondentů mladších 18 let. Zde již nalezneme údaje relevantní pro populaci českých dětí. Podle výzkumné zprávy z tohoto výzkumu např. údaje, na základě kterých může být dítě vysledováno v reálném životě (např. jméno spolu s příjmením), zveřejňuje 72,97 % respondentů a sděluje 60,22 % respondentů. Svou e-mailovou adresu dle této studie sdílí 63,19 % českých dětí, telefonní číslo 22,8 % dětí atd.

Sexting

Termínem sexting označujeme pro potřeby této publikace *elektronické rozesílání textových zpráv, vlastních fotografií či vlastního videa se sexuálním obsahem* (Kopecký, 2010), *ke kterému dochází v prostředí virtuálních elektronických médií – zejména internetu*.

Jedna z prvních obecně užívaných definic vnímá sexting jako *akt rozesílání fotografií zachycujících nahotu mezi mobilními telefony či dalšími elektronickými médii, např. internetem* (Streichman, 2009). Sexting je dalšími autory definován jako sexuální materiály vytvářené mladými lidmi (tzv. youth-produced sexual images), které jsou dále šířeny (Wolak, Finkelhor, Mitchell, 2011–2012). Dále sexting definuje např. Sullivan (2011), která do sextingu řadí sugestivní textové zprávy a obrázky znázorňující nahé nebo částečně obnažené děti či dospělé, které jsou dále šířeny telefonem nebo internetem. Množství platforem a nástrojů, které umožňují šíření těchto materiálů, doplňuje Streichman (2009–2011) o sociální sítě, zejména Facebook a MySpace. V českém prostředí se sexting šíří především pomocí sociálních sítí Facebook, Líbímseti.cz či digitálního úložiště fotografií Rajče.net (Kopecký, 2011).

Výzkumy sextingu probíhají od roku 2009 v celé řadě zemí – v USA, Velké Británii, Austrálii, Kanadě, Číně (Jolicoeur, 2010) a také v České republice (Kopecký, Krejčí, 2010). Zajímavé výsledky o prevalenci sextingu mezi mladými uživateli internetu a mobilních telefonů poskytuje např. výzkum realizovaný v rámci The National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy (USA, 2009).

V rámci tohoto výzkumu realizovaného na vzorku 653 teenagerů ve věku 13-19 let bylo prokázáno, že 38 % z nich odeslalo sexuálně laděné zprávy jiným lidem a 19 % nezletilých dále odeslalo své vlastní fotografie zachycující jejich obnažené tělo jiným osobám. U dospělých ve věku 20–26 (627 respondentů) již sexuálně sugestivní sextingové

zprávy odeslalo již 58 % respondentů, přičemž fotografii vlastního nahého těla odeslalo 32 % z nich. Zajímavé je rovněž sledovat důvody, proč je sexting mladistvými uživateli realizován – 71% dívek a 67 % chlapců odesílá sexuálně laděný obsah své partnerce či partnerovi, sexting se tak stává součástí jejich intimního vztahu. 21 % dívek a 39 % chlapců odeslalo intimní fotografie osobě, se kterou si naplánovali schůzku (The National Campaing to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy, 2010).

V českém prostředí byly realizovány pouze první sondáže, které sledují výskyt sextingu v populaci dětí. K prvním výzkumům, které monitorují aktuální stav v oblasti sdílení a odesílání sexuálně laděného obsahu jiným uživatelům internetu, patří výzkum Nebezpečí elektronické komunikace II (Kopecký, Krejčí, 2010).

V rámci tohoto výzkumného šetření, které pracovalo se vzorkem 10 414 respondentů, sdílí sexuální materiály v prostředí internetu 10 % dětí (11-17 let), přičemž cíleně je jiným osobám odesílá 9,15 %.

Zjištěná data vypovídají o tom, že sexting není v českém prostředí rozšířen tak, jako je tomu např. v USA či dalších zemích.

2 Metodologie výzkumu

Popis výzkumné procedury zahrnuje výzkumné cíle, na něž navážeme výzkumnými problémy (otázkami), dále popis výzkumného vzorku včetně metodiky výzkumu, časového harmonogramu a způsobu zpracování získaných dat.

2.1 Výzkumné cíle a problémy (výzkumné otázky)

Výzkum zaměřený na výskyt rizikového chování u českých dětí, které je spojeno s informačními a komunikačními technologiemi (zejména internetem), si v deskriptivní rovině kladl za cíl zjistit množství obětí i útočníků zapojených do jednotlivých projevů kyberšikany. Výzkum současně monitoroval, u koho by oběti hledaly pomoc v případě potřeby (učitel, rodič, sourozenec, kamarád).

Dále bylo úkolem výzkumu zjistit, zda děti komunikují s neznámými lidmi na internetu, jestli jimi byly požádány o osobní schůzku a jestli jsou ochotny setkat se s virtuálním kamarádem či známým v reálném světě, což úzce souvisí s jevem zvaným kybergrooming.

Cílem bylo rovněž zjistit formy veřejného sdílení intimních materiálů v prostředí internetu a odhalit motivaci pubescentů a adolescentů k tomuto chování, tedy k sextingu. Také nás zajímalo, kolik dotázaných dětí považuje sexting za rizikový a riskantní.

V souvislosti s tím jsme se zaměřili na sdílení osobních údajů dětmi v prostředí internetu (zejména na fotografii obličeje) a na jejich znalost sociálních sítí. Sociální sítě totiž představují místo četných kyberútoků, které jsou realizovány s využitím osobních informací sdílených jednotlivými uživateli i údajů, které útočníci získají selháním zabezpečení těchto sítí.
Relační cíle zde uvádět nebudeme, protože jejich závěry byly již publikovány v odborných periodikách.

Metodologie

Výzkumné problémy (výzkumné otázky) byly následující:

A. Jaké je množství obětí kyberšikany ve vztahu k jejím jednotlivým projevům a platformám, na nichž kyberšikana probíhá?
B. Jaké je množství původců kyberšikany ve vztahu k jejím jednotlivým projevům a platformám, na kterých kyberšikana probíhá?
C. Jaká komunikační platforma je nejčastěji využívaná ke kyberšikaně?
D. Koho oběť kontaktuje v případě, že zažívá kyberšikanu?
E. Kolik dětí by šlo na osobní schůzku s internetovým známým/kamarádem, kdyby je o ni požádal?
F. Kolik dětí obdrželo pozvání na osobní schůzku s uživatelem internetu bez ověřené identity?
G. Kolik dětí dorazilo na osobní schůzku s uživatelem internetu bez ověřené identity?
H. Jaké množství dětí umístilo své sexuálně laděné materiály na internet?
I. Kolik dětí odeslalo jiným osobám své vlastní sexuálně laděné materiály?
J. Kolik dětí vnímá sexting jako rizikový a riskantní?
K. Které osobní údaje sdílejí české děti na internetu nejčastěji?
L. Které osobní údaje odesílají děti nejčastěji jiným uživatelům internetu?
M. Kolik dětí bylo požádáno jinou osobou na internetu o zaslání své fotografie obličeje?
N. Které sociální sítě české děti znají?
O. Na kterých sociálních sítích mají české děti své účty?

2.2 Výzkumný vzorek

Základní soubor byl tvořen uživateli Internetu a mobilních telefonů z řad žáků základních a středních škol v celé České republice. Věk respondentů byl omezen 11–17 lety, přičemž jsme toto údobí dále rozdělili do dvou věkových kategorií: 11–14 let, 15–17 let.

Do výzkumu Nebezpečí elektronické komunikace III se zapojilo celkem **10 830** dotázaných.

Výzkumný vzorek sestával v 52,34 % případů z chlapců a ve 47,66 % z dívek. 57,13 % respondentů bylo ve věku 11 až 14 let a 42,87 % ve věku 15 až 17 let.

Zastoupeny byly všechny kraje České republiky, nejvíce dotázaných jsme ovšem zaznamenali v oblasti Moravskoslezského kraje, Hlavního města Prahy a Kraje Vysočina. Nejméně respondentů pak pocházelo z Libereckého kraje.

Vzhledem ke zkušenostem z minulých let jsme upustili od výběru respondentů ze základního souboru do výzkumného vzorku. Byli jsme si totiž jisti tím, že jich získáme dostatečné a hlavně reprezentativní množství. Pokud by tomu však nebylo, museli bychom reprezentativnost zajistit odpovídajícím druhem výběru, v našem případě tzv. prostým náhodným výběrem.

Výzkumný vzorek (regionální rozložení)

Následující graf znázorňuje přehled respondentů z jednotlivých krajů.

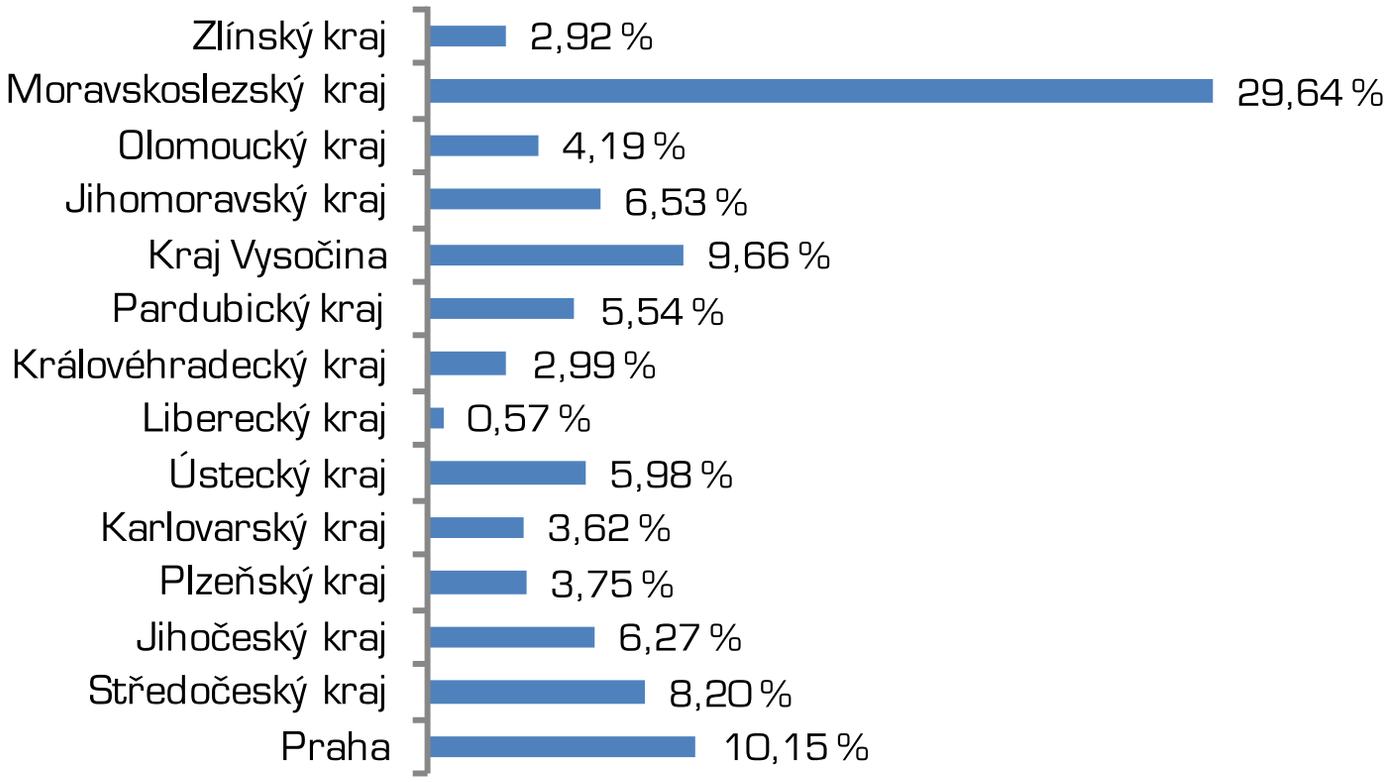

Nejvíce respondentů bylo z Prahy, na dalších místech se umístila Ostrava, Jihlava, Brno, Opava a další města ČR.

2.3 Metodika výzkumu

Výzkum byl s ohledem na zamýšlené množství respondentů orientován kvantitativně a jako výchozí výzkumná procedura byla zvolena metoda dotazníku.

Výzkumný nástroj čítal celkem **71** položek (40 dichotomických, 2 polytomické, 22 s více možnými odpověďmi a 7 otevřených), jež vznikly na základě teoretických poznatků a byly sestaveny takovým způsobem, aby reflektovaly stanovené cíle a vzniklé problémy.

Dotazník byl respondentům distribuován elektronicky (on-line) prostřednictvím dotazníkového systému E-Bezpečí, který zahrnuje e-mailové adresy **8 641** škol, školských zařízení, spolků zaměřených na děti a mládež a jiných institucí v celé České republice.

Soupis adres pořídili členové týmu E-Bezpečí v letech 2009 a 2010 z veřejně dostupných zdrojů, a to z důvodu realizace předchozích výzkumných šetření.

Anonymní dotazník, jenž automaticky ověřoval, odkud byl odeslán (IP adresa, regionální příslušnost, monitoring chování respondentů za využití nástroje Google Analytics atd.), nabízel možnost uvedení e-mailové adresy školy, skrze niž mohli být její zástupci v kontaktu s výzkumným týmem – některé školy zapojené do výzkumného šetření například požádaly o izolaci svých dat a jejich následné zpracování.

2.4 Časový harmonogram výzkumu

Příprava výzkumu byla zahájena 1. 3. 2011, sběr dat probíhal od 1. 11. do 31. 12. 2011. Jejich vyhodnocení bylo realizováno v průběhu ledna a února roku 2012.

Sběr dat zachycený v čase (Google Analytics)
(vrchol návštěvnosti: 7. listopad 2011, 1 056 návštěv)

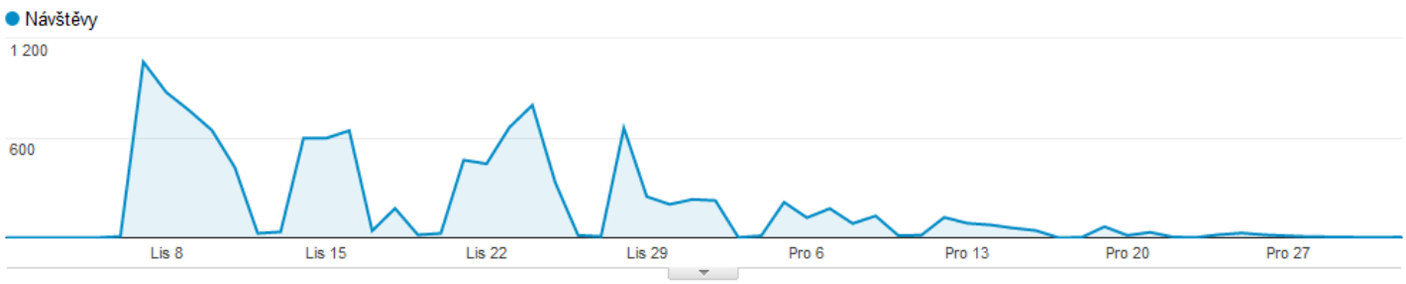

2.5 Data a statistické testy

Získaná data byla převážně na nominální a ordinální úrovni měření, čemuž odpovídalo i jejich následné zpracování, použité numerické operace a statistika.

Data jsme nejprve uspořádali a poté sestavili do tabulek četností. Deskriptivní problémy byly řešeny skrze základní veličiny popisné statistiky (výpočet charakteristik polohy – míry ústřední tendence, výpočet procent) a nechybělo ani jejich grafické znázornění.

K testování hypotéz jsme využili test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Veškeré testování proběhlo na hladině významnosti $\alpha = 0{,}01$.

3.1 Kyberšikana u českých dětí

Největší část výzkumu Nebezpečí internetové komunikace III byla zaměřena na fenomén kyberšikana. Do této části se zapojilo 10 700 respondentů, kteří odpovídali na otázky zaměřené na:

A. Oběti kyberšikany (množství obětí ve vztahu k jednotlivým projevům kyberšikany a platformám, na kterých kyberšikana probíhá).
B. Původce kyberšikany (množství útočníků ve vztahu k jednotlivým projevům kyberšikany a platformám, na kterých kyberšikana probíhá).
C. Osoby zapojené do řešení kyberšikany (koho by oběť kontaktovala v situaci, kdy zažívá kyberšikanu).
D. Další související jevy (specifické formy kyberšikany realizované např. prolomením účtu a následnou krádeží identity apod.).

Kyberšikana u českých dětí – oběti

S některou z forem či projevů kyberšikany se setkalo 56,53 % českých dětí. Výčet forem zahrnovaných do kyberšikany je definován v dalších částech této publikace.

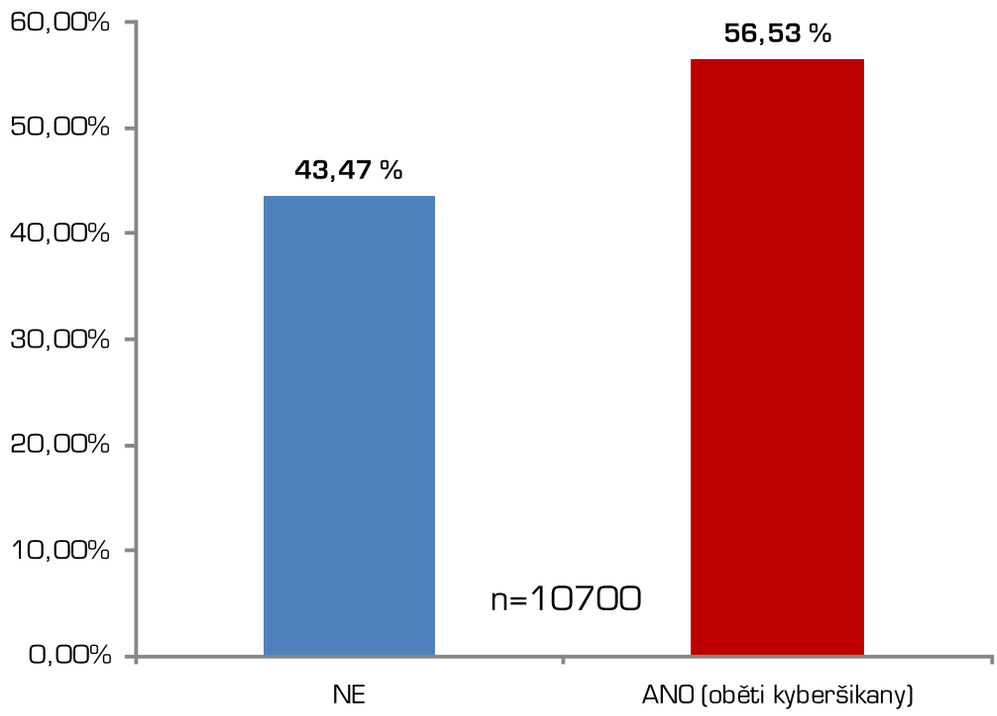

V rámci výzkumu byly sledovány následující formy útoku spadajících do oblasti kyberšikany:

A. Verbální útoky v kyberprostoru – ubližování formou ponižování, urážení, zesměšňování, ztrapňování dítěte.
B. Vyhrožování a zastrašování dítěte.
C. Vydírání dítěte.
D. Krádež identity.
E. Obtěžování prozváněním.
F. Ponižování, ztrapňování realizované šířením fotografie.
G. Ponižování, ztrapňování realizované šířením videa.

Nejčastější formy kyberšikany z pohledu obětí

Mezi nejčastější formy kyberšikany, jež děti zažívají, patří **ubližování v podobě ponižování, urážení a ztrapňování** (verbální agrese). Tyto formy agrese zažilo v pozici oběti přes 31 % respondentů.

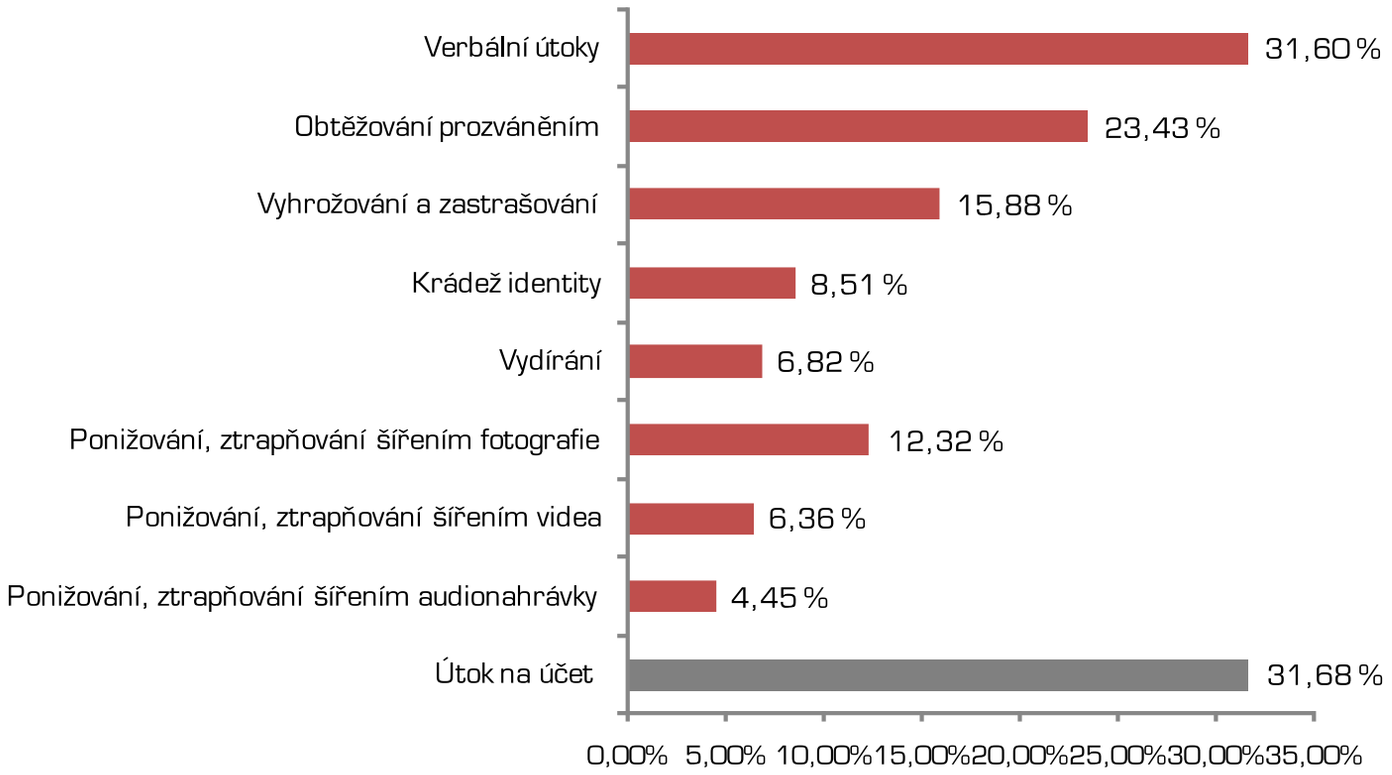

n=10700

Prolomení účtu a krádež identity
Útok na účet představuje potenciálně rizikovou aktivitu. Při útocích na účet respondent zjistil, že se někomu neznámému podařilo přihlásit se na jeho účet spojený s konkrétní internetovou službou. Do této kategorie spadají účty e-mailové, účty v rámci sociálních sítí, účty k instant messengerům (nejčastěji ICQ, Skype), účty spojené s veřejnou chatovací službou či např. účty v rámci MMORPG (Massive Multiplayer Online Role-Playing Games).

Virtuální útok, při němž došlo k proniknutí cizí osoby na účet, potvrdilo 31,68 % oslovených. Ve 26,39 % případů vedl tento útok ke zneužití účtu ke kyberšikaně či jinému typu útoku na další uživatele internetu. 8,51 % respondentů rovněž potvrdilo, že zaznamenali krádež identity – což znamená, že se za ně prostřednictvím jejich účtu vydávala neznámá osoba s cílem poškodit oběť.

Kyberšikana podle komunikačních platforem

Výzkum Nebezpečí internetové komunikace III monitoruje rovněž platformy, na kterých došlo ke kyberšikaně. Samozřejmě řada útoků probíhá souběžně ve více komunikačních prostředích. Detaily zachycuje následující graf.

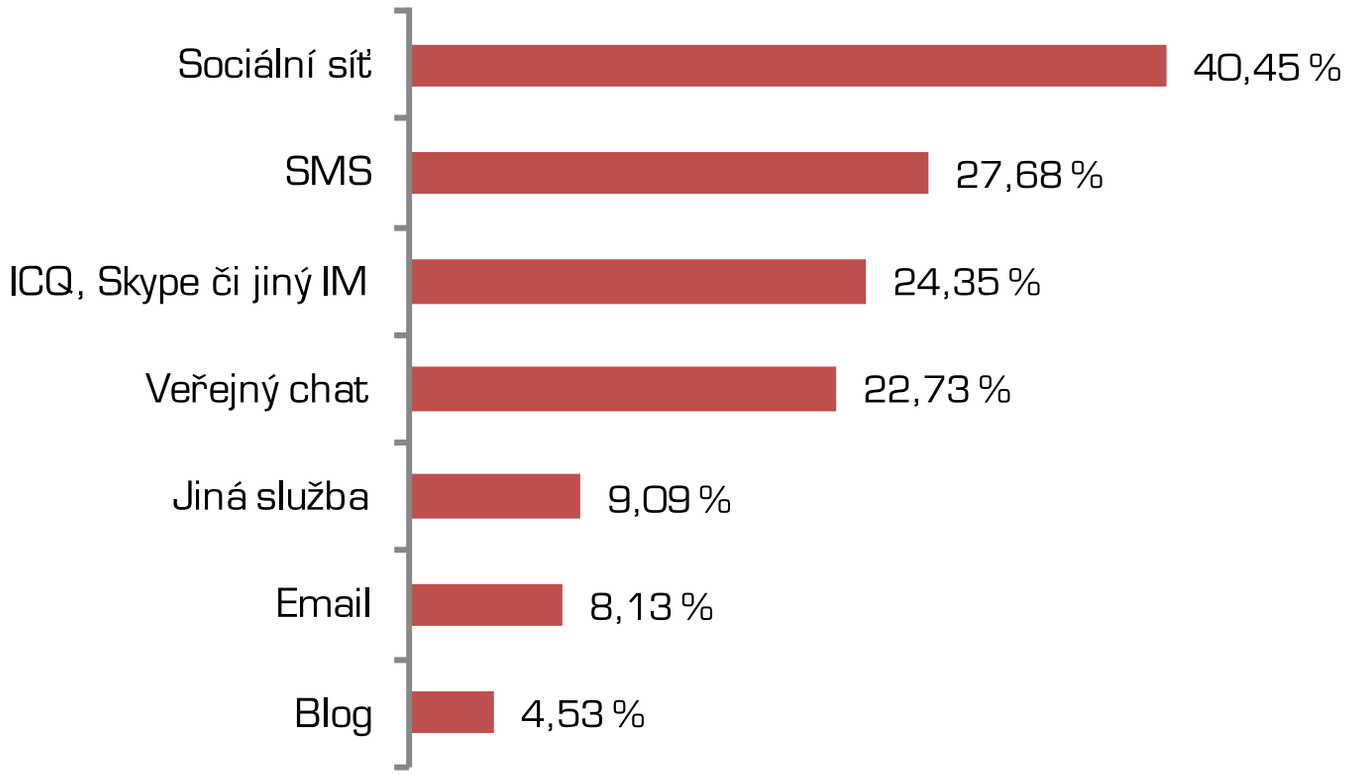

Nejčastěji byly ke kyberšikaně využity sociální sítě (40,45 % případů), dále SMS (27,68 %) a instant messengery, zejména ICQ s Skype (24,35 %).

Kyberšikana z pohledu útočníků

33,78 % dětí se přiznalo k tomu, že vyzkoušelo některou ze sledovaných forem kyberšikany.

Nejčastější formy kyberšikany z pohledu útočníků

Nejčastější formou útoku bylo ponižování, urážení a zesměšňování oběti (verbální agrese).

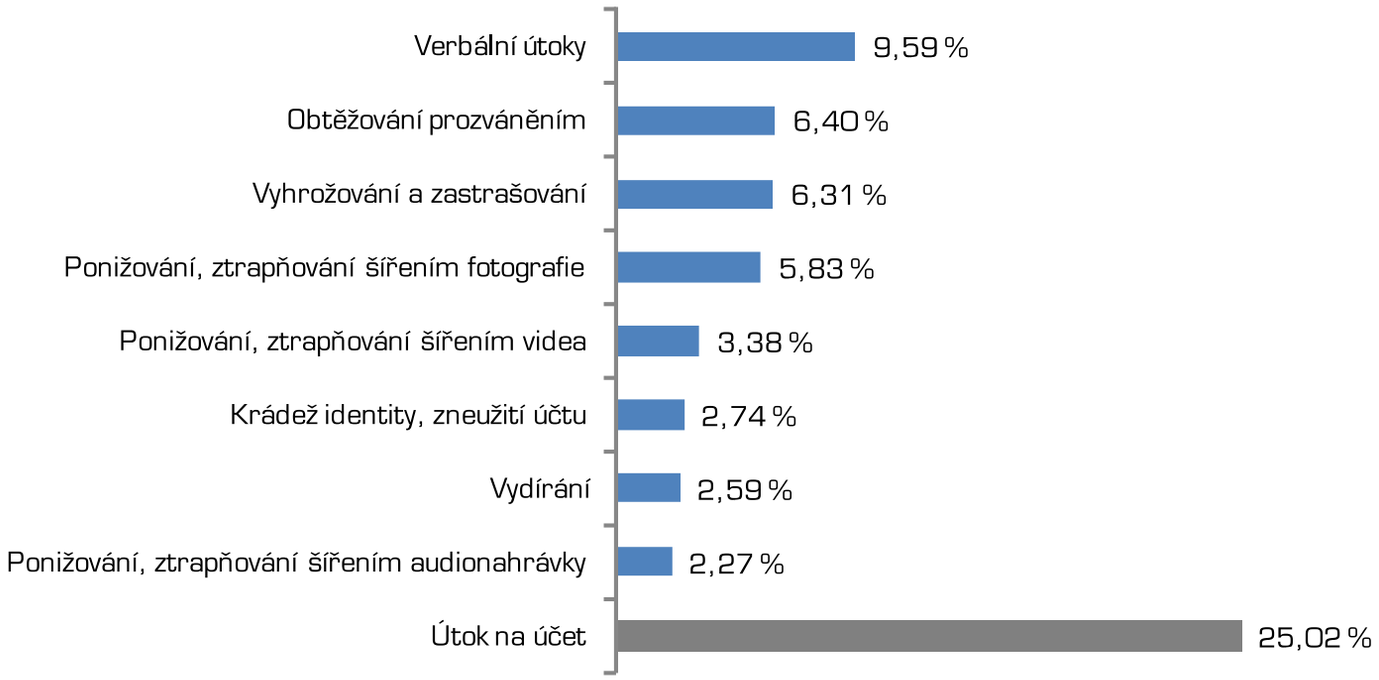

n=1326

Zajímavé zjištění je spojeno s prolomením účtu – do elektronického účtu se bez svolení majitele přihlásila přibližně 1/4 respondentů (25,02 %) a 10,19 % z nich tento účet zneužilo k tomu, aby dostalo jeho majitele do problémů.

Útoky spojené s ponižováním, urážením a zesměšňováním vyhlédnuté oběti útočníkem jsou nejvíce vedeny v prostředí **sociálních sítí, které k útoku na jinou osobu zneužilo 39,52 % útočníků**, k útokům jsou dále využívány instant messengery (25,04 %) a SMS zprávy (21,19 %).

Kyberšikana z pohledu zapojení učitelů a rodičů do řešení

Další část výzkumu sledovala, zdali jsou děti v případě, že se stanou oběťmi kyberšikany, ochotné kontaktovat dospělou osobu s prosbou o pomoc – konkrétně rodiče a učitele.

Rodiče a učitele by děti kontaktovaly zejména v případech **vydírání, vyhrožování nebo zastrašování**.

Kyberšikana – u koho by děti hledaly pomoc

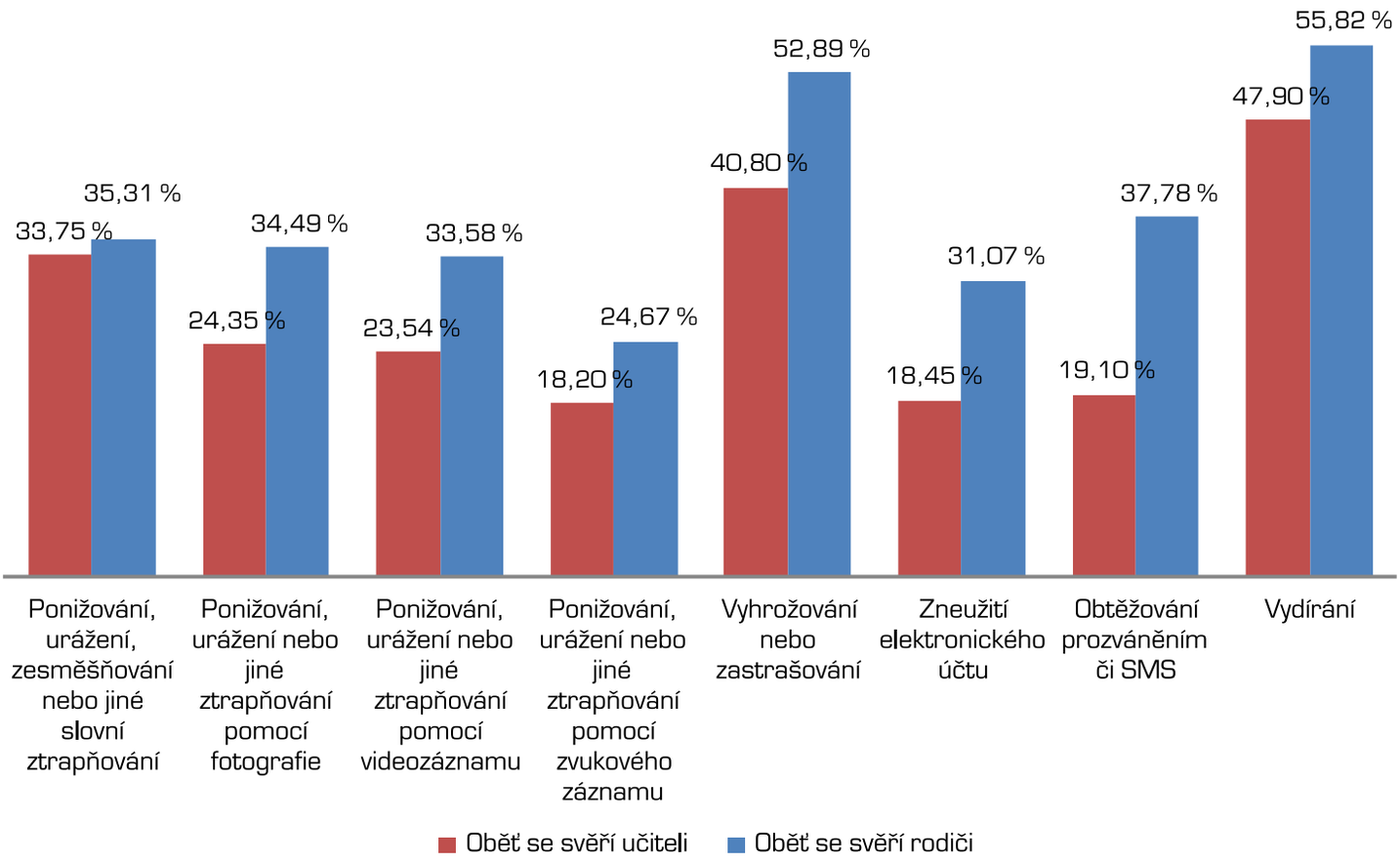

n_{red}=10032, n_{blue}=10052

Rodičům by se s žádným projevem kyberšikany nesvěřilo 16,73 % respondentů, učitelům pak 27,16 %.

3.2 Osobní schůzky s lidmi s neověřenou identitou

Výzkum rovněž monitoroval ochotu respondentů komunikovat s neznámými osobami s neověřenou identitou v prostředí internetu a reakce respondentů na pozvání k osobní schůzce. S neznámými lidmi na internetu komunikuje více než polovina respondentů (53,84 %).

Je však třeba upozornit, že ne každá komunikace s neznámými lidmi v prostředí internetu musí být pro dítě nebezpečná a směřovat k sexuálnímu zneužití dítěte. Jak ukazují kazuistiky, sexuální útočníci využívají ICT platformy nejen k navazování kontaktu s dítětem, ale také ke získávání osobních, intimních nebo jinak diskreditujících materiálů, díky nimž potom mohou oběti nutit k osobní schůzce (tzv. kybergrooming)..

Pokud by tě internetový známý/kamarád požádal o osobní schůzku, šel bys na ni?

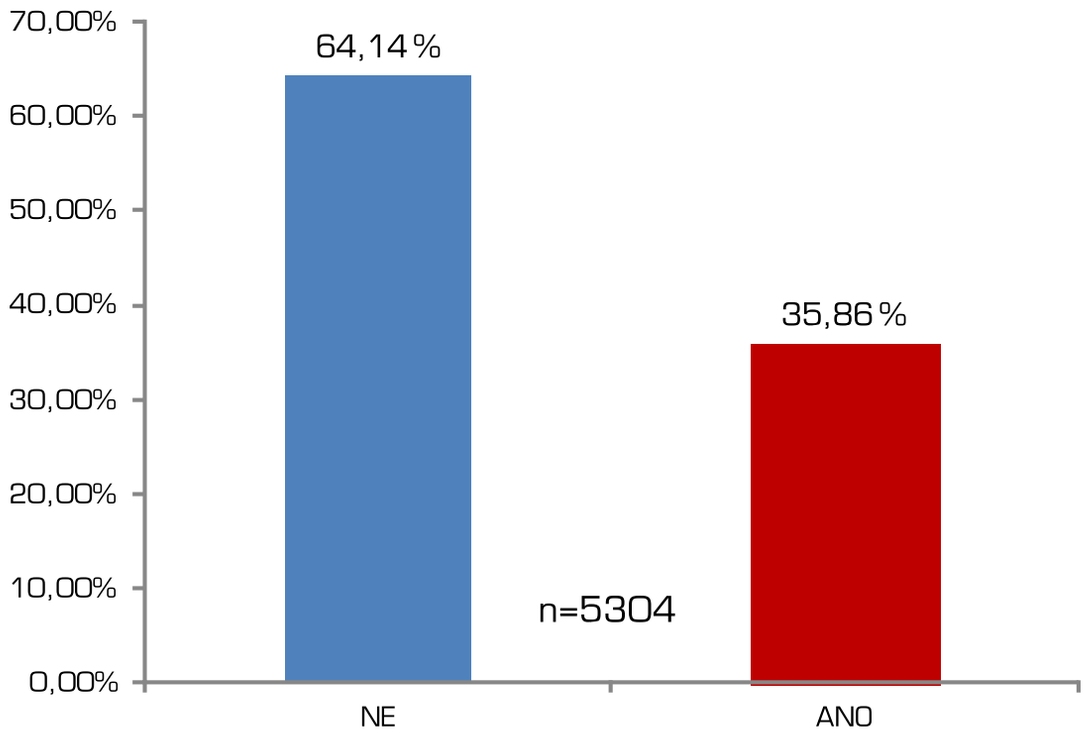

Osobní schůzky s uživateli internetu

Pozvání na osobní schůzku

41,28 % respondentů výzkumného šetření dostalo od uživatele internetu bez ověřené identiy pozvání k osobní schůzce (dítě se nikdy s konkrétní osobou v reálném světě nevidělo, jejich kontakt je virtuální).

Pozval tě někdy tvůj internetový známý/kamarád na osobní schůzku?

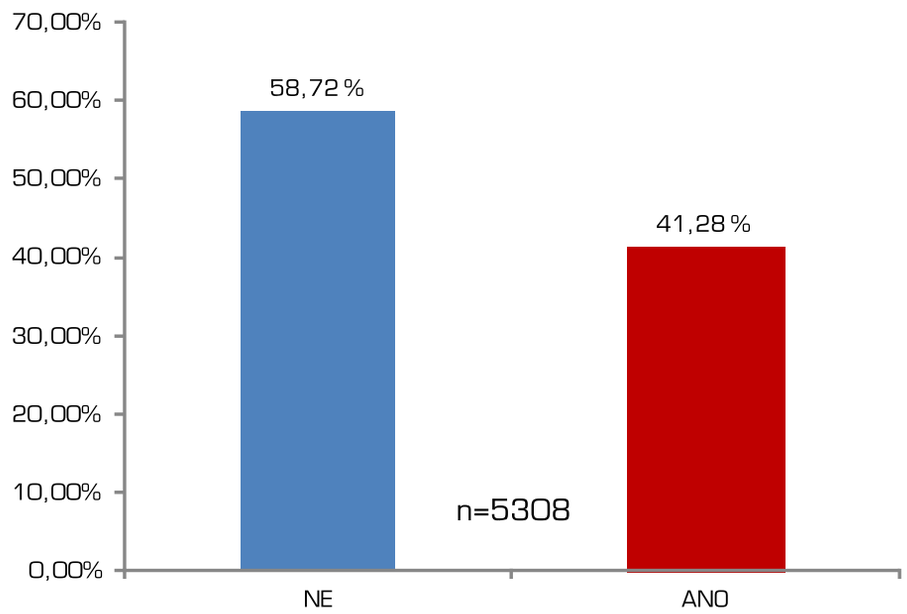

Šel/šla jsi na osobní schůzku s člověkem, kterého znáš pouze z internetu a v reálném životě ses s ním nikdy nesetkal/a?

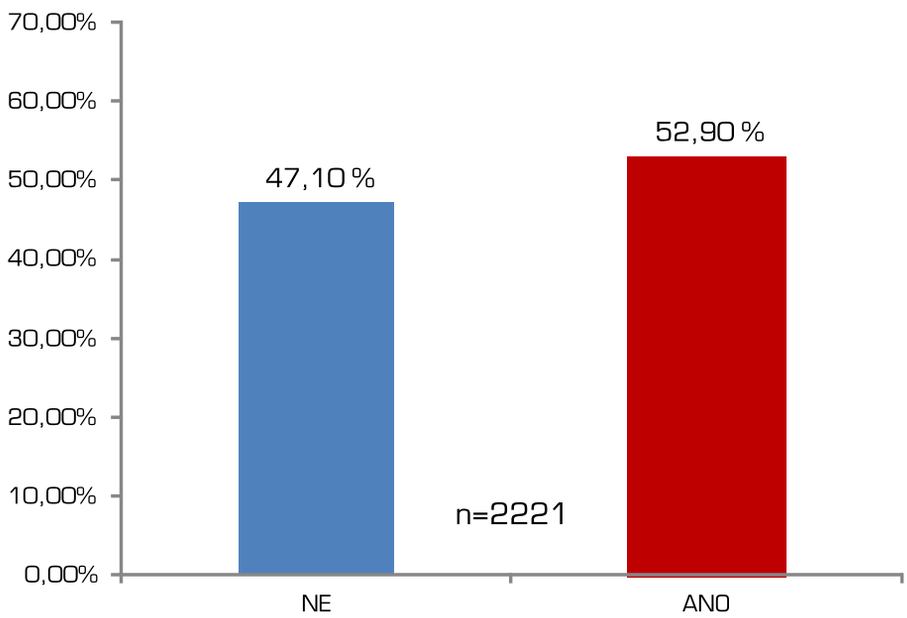

Osobní schůzky s uživateli internetu

Rizikovost komunikace s neověřenými uživateli internetu

V rámci výzkumu bylo sledováno, zda respondendi považují osobní schůzky s lidmi z internetu, které neznají osobně, za riskantní či nebezpečné.

55,92 % respondentů považuje komunikaci s lidmi z internetu, které neznají osobně, za riskantní.

74,27 % respondentů považuje osobní schůzku s lidmi z internetu, které neznají osobně, za nebezpečnou. Přesto by na osobní schůzku 15,72 % z nich šlo.

25,46 % respondentů bylo dále neověřenými uživateli internetu požádáno, aby nikomu neříkali, že se spolu baví a o čem se spolu baví.

Výzkum rovněž odhalil zajímavá fakta spojená s tím, koho by dítě kontaktovalo, pokud by bylo uživatelem internetu požádáno o osobní schůzku. **54,72 % respondentů by se svěřilo kamarádům nebo sourozencům, kteří jsou mladší 18 let**, 36,94 % dětí by o plánované schůzce řeklo rodičům. Učiteli by se svěřilo pouze 3,59 % respondentů a**16,46 % by o schůzce neřeklo nikomu**.

Pokud bychom měli provést alespoň základní komparaci s výsledky z výzkumu Nebezpečí elektronické komunikace II (data z roku 2010), kamarádům a sourozencům mladším osmnácti let by se svěřilo celých 69,88 %, rodičům pak 44,35 %. Učiteli by se také svěřilo jen malé procento oslovených – 3,29 %. 19,89 % dotazovaných by o schůzce neřeklo nikomu.

3.3 Sexting u českých dětí

V rámci výzkumného šetření jsme sledovali 2 základní formy šíření sextingu – **umístění sexuálně laděného materiálu na internet** (např. do profilu v rámci sociální sítě či do databáze digitálního úložiště fotografií) a **přímé odeslání vlastního sexuálního materiálu jiným osobám** (např. příteli, přítelkyni, kamarádovi, partnerovi atd.).

Vlastní sexuální materiály (fotografie, video) umístilo v roce 2011 na internet **8,25** % českých dětí. Jiným osobám je odeslalo **9,7** % respondentů (dívky 54,37 %, chlapci 45,63 %).

Sexuálně laděné materiály sdílejí i odesílají častěji děti starší patnácti let (66,99 % dotázaných sdílí, 73,03 % odesílá).

Motivace pro realizaci sextingu

Mezi nejčastější motivy, proč si děti vyzkoušely sexting, patří **nuda, snaha navázat intimní kontakt s osobou jiného pohlaví**, sexting je vnímán také jako **forma sebeprezentace** a sebepropagace. V některých případech byl sexting vyprodukován pod vlivem okolí (např. skupina dívek nafotila sexuálně laděné materiály, ve skupině překonaly stud a fotografie dále rozeslali jiným lidem).

Vnímání rizika

Ačkoli 73,10 % respondentů vnímá sexting jako rizikový a riskantní, 5,83 % sexuálně laděné materiály sdílí a 8,51 % respondentů tyto materiály odesílá jiným osobám.

3.4 Sdílení osobních údajů

V rámci výzkumu Nebezpečí internetové komunikace III jsme se rovněž zaměřili na sdílení osobních údajů dětmi v prostředí internetu. Z osobních údajů české děti sdílejí nejčastěji jméno a příjmení (80,4 %), dále e-mailovou adresu (65,8 %) a fotografii svého obličeje (58,4 %).

Osobní údaje nejčastěji sdílené na internetu českými dětmi

Osobní údaj	%
Jméno a příjmení	80,4 %
E-mail	65,8 %
Fotografie obličeje	58,4 %
ICQ, Skype či jiné instant messengery	21,7 %
Telefonní číslo	19,0 %
Adresa školy	15,9 %
Adresa bydliště	14,6 %
Žádný ze sledovaných osobních údajů	9,6 %
Rodné číslo	3,4 %
Heslo k e-mailovému účtu	2,4 %
PIN kód kreditní karty	1,3 %

n=8963

Kromě sdílení osobních údajů bylo rovněž sledováno, které osobní údaje jsou respondenti schopni na požádání jiným uživatelům internetu zaslat. Mezi volným sdílením osobního údaje v prostředí internetu (např. v rámci profilu v sociální síti) a odesláním osobního údaje na žádost jiné osoby je totiž výrazný rozdíl – žadatel o osobní údaj může totiž pro získaní osobního či jiného citlivého údaje dítěte využít pestrou paletu manipulativních technik, jako jsou např. mirroring, uplácení, případně i vydírání (více např. Kopecký, K., 2010).

Osobní údaje nejčastěji odesílané dětmi jiným osobám

Osobní údaj	%
Jméno a příjmení	48,09 %
E-mail	25,13 %
Žádný ze sledovaných osobních údajů	23,25 %
Fotografie obličeje	21,75 %
Telefonní číslo	20,56 %
ICQ, Skype či jiné instant messengery	15,08 %
Adresa bydliště	6,50 %
Adresa školy	5,17 %
Rodné číslo	1,52 %
PIN kód kreditní karty	1,00 %
Heslo k e-mailovému účtu	0,96 %

n=9225

Sdílení fotografie obličeje

Zajímavou statistiku rovněž doplňují informace o sdílení fotografie obličeje. **30,51 % respondentů bylo jinými osobami z internetu požádáno, aby jim zaslali svou fotografii obličeje** (64,51 % z oslovených tvořily dívky). Častěji jsou s žádostí o poskytnutí fotografie obličeje oslovovány děti starší 15 let (58,64 %). 52,24 % oslovených skutečně svou fotografii obličeje jiné osobě odeslalo.

Odesílání osobních údajů

V rámci realizovaného výzkumu dostali respondenti možnost vyjádřit své názory na rizikovost odesílání fotografie obličeje dalším osobám, se kterými jsou v kontaktu na internetu.

Proč je odesílání fotografie obličeje jiným osobám na internetu riskantní?
Ukázky odpovědí dětí (záznamy dětí neprošly jazykovou úpravou)

Fotografie může být zneužita pro sledování dítěte.

Fotografii by mohl někdo zneužít.

Nikdy nevíme, k čemu může adresát fotografii zneužít.

Může mě pomluvit, ztrapnit a upravit fotografii.

Můžeš to posílat úchylovi nebo pedofilovi a pak nás může najít.

Můžou tě přepadnout.

Někdo by jí potom mohl třeba vydávat za svou.

Může vidět jak vypadám a může to bejt úchyl a vidírat mně.

Někdy by mě třeba viděl a chtěl by mi něco udělat.

Protože nas muze nejaky clovek obtezovat nebo urážet.

Protože někdo toho může zneužít nebo někde na internetu zveřejnit. Protože si mě může najít a něco mi udělat. Může být se stejné vesnice/města.

Protože nás může nějaký člověk obtěžovat.

Odesílání osobních údajů

Špatně se o někom vyjádřím a on si mě najde.

Poněvadž se za mě může třeba vydávat a způsobit mi tím problémy. Může si mně někdo vyhlídnout a pak mně může pozorovat, pronásledovat, zneužít atd…

Nikdy nevíme kdo sedí na druhé straně počítače pošleme mu fotku a může jí upravit a zneužít proti nám.!

Kvůli úchilům a takovejm blbcům .

Mohl by mě někomu ukázat a mohl by udělat problém a mohl to svíst na mě.

Může si mě najít a třeba znásilnit . . :(

Může si udělat falešnou občanku.

Mohli by ho zneužít na internetu,mohl by zjisti pomoci internetu kde bydlim atd…..

Kdokoliv je může zneužít v můj neprospěch, nebo je dále rozesílat…

Nikdy nemůžete vědět, kdo je na "druhé straně" a co s těmito údaji udělá…

Může tvoji fotku vyvěsit na různých internetových stránkách apod.

Podle fotografie si může zjistit i další informace a může se dostat do různých sítí. S fotkou může špatně naložit.

Protože si ten člověk může o mně zjistit podle obličeje různé věci z mého soukromí.

Odesílání osobních údajů

Nedavno jsem viděla na _youtube.com_ jak je facebook nebezpečný právě kvůli výrazným (–> holky mají velký výstřih) fotkám a zveřejnění mých soukromých informací (pr. kde bydlim, na jakou chodím školu …). Toto upoutává lidi, kteří si nás potom vyhledají a znásilní .. Osobně mám na facebooku pouze pár fotek ..a nikdy by mě nenapadlo, že si tam napíši , kde bydlím apod..

Přidal by si jí do přátel na facebooku,chtěl by se s ní sejít,a možná by se s ní chtěl vyspat a třeba by jí chtěl znásilnit protože na té fotce je nádherná.

Přidal by si tu holku stou fotkou a chtěl by vědět kde bydlí kam chodí do školy aby mu dala telefoní číslo kdy je doma sama atd.. mohl by jí znásilnit. Protože je nezbranná.

Mohl by ji pomalovat nebo jinak znehodnotit.

Protože by mě mohl najít zistim moje údaje a mohl by mě znásilnit nebo mě zabít proto nikdy svoje údaje nezdělujte.

Třeba protože,tě ten druhý může poznat i když jsi ho ty nikdy neviděl a může tě začít obtěžovat.

Mohla by mě odhalit policie

Myslím si že je to ryskantní,protože to nemusí být ten člověk který si myslím že to je. Může to být i nějaký dospělí a potom to může zneužít. Mohlo by to způsobit mojí vraždu,znásilnění apod…

Mohl by mi nějak ublížit,kdyby mě potkal ve slutečnosti a nebyl by to ten za koho se vydává.

Nemusí mít dobré ůmysly a může to být pedofil.

Odesílání osobních údajů

Myslim si ze odesilani mych soukromych fotografii je riskantni z hlediska zneuziti fotografie k např. pornografickym ucelum a jinym nekalým činům.

Posílání soukromých fotografií může dojít až k porno fotografií na které budou lidé koukat a přitom to budou šířit dále po netu…

Mohl by mě vydírat. A nebo jinak zneužít.

Zneužití fotografie na nějakou reklamu nebo jiné věci.

Dotyčný, kterému byla fotografie obličeje zaslána Vás při setkání bezpečně pozná a nemusí to být ten, za koho jsme jej považovali.

Pokud by se za profilem skrýval nějaký člověk úchylného typu.

Protože, ztrácíme naší identitu a pomocí mojí fotografie by se mohla šířit dál po internetu bez mého svolení.

Z důvodů že tě může nějak zesměšnit nebo tě třeba může podle fotografie poznat atd.

Agresor nemusí být mladý, může být i psychický nemocný (pedofilie..) a v téhle situaci to nezůstává jen u dopisování si na internetu. Kdokoli si může stahovat tvé fotografie, pokud účet je volně přístupný.

Protože tam jsou: pedofilove, kreténi, psychopati…

Neznámý člověk si může hrát na kamaráda ve stejném věku a podle fotky obličeje si po prohození kontaktů či alespoň přiblížení místa bydliště najít a člověk nikdy neví kdo je na druhé straně sítě.

Protože by mě tím mohl třeba šikanovat nebo by mě poznal a mohl by mi ublížit.

Odesílání osobních údajů

Mohlo by dojít ke zneužití fotografie, porušení autorských práv. Samozřejmě se nejedná o sociální sítě, kde se dá omezit přístup k fotografiím cizím osobám, ale posílat fotografii někomu, koho neznáme je celkem riskantní a také je to nahlížení do soukromí. Dle mého názoru by se to nemělo.

Kdokoli toho muze zneuzit, ruzne upravovat. kybersikana, posilani jinym lidem, pomluvy.

Špehování a fotomontáže které mají zesměšnit danou osobu.
Protože to může zveřejnit na netu a může udělat fotomontáž. bude pak někoho možná bolet pravá ruka :D :D

Mohly bi mě zesměšňovat.

Já nevím,prostě si to myslím neznámemu člověkovi rozhodne nic posílat nebudu .. co když je to třeba pedofil. ? nebo tak neco. ?
Chtel by toho vice a pak by me nasel a prefikl chtel by napr kde bydlim atd.

Někdo, např. nějaký úchyl a tak, by si mně mohl najít nebo počkat, protože by věděl jak vypadám. Nebo by mojí fotku mohl někdo, někde ukazovat, zneužívat, poškozovat moji osobnost prostřednictvím mojí fotografie.

Můžu se mu líbit, může po mě chtít sexistické fotografie, setkání, abych se mu ukázal před WEB kamerou.

Někdo ten můj obrázek obličeje může zkopírovat, dát si ho například na facebook a obtěžovat někoho. Potom by jsi všichni mysleli že ty lidi obtěžuji já.

Falešná občanka

Odesílání osobních údajů

Může to být riskantní, jelikož se podle fotografie daji najít udaje bydliště atd.. Nemužem vědět kdo opravdu je člověk s kterým si píšem.

Lidé si můžou pomocí fotografie obličeje zjistit vaše údaje v různých databázích.

Protože by to mohl být zloděj a mohl vykradnout barák.

Protože kdyby například bydlel ve stejném městě (dejme tomu, že by byl úchyl), potkal mě na ulici .. kdoví, co by následovalo.

Tak někdo mi může za1 ukrást identitu, za 2 by mě to někdo zkopíroval a rozeslal atd. tod vše.

Protože kdyby například bydlel ve stejném městě (dejme tomu, že by byl úchyl), potkal mě na ulici .. kdoví, co by následovalo.

Protože to může být nebezpečné,ten člověk na druhé straně internetu může být klidně nějaký 40ti letý chlap,který tu fotku může zneužít.

Může se ten útočník vydávat třeba za mně nebo za nikoho jiného.Může měnit obličej atd.Dodávat brýle,masku atd...

Já osobně fotografie používám jenom zvířecí,ale riskantní to může být na zveřejňování a ponižování pomocí fotografie s obličejem.

:-) .... Jak to napsat ;)... Já mám problému s tímdle hodně a vím čím jsem si prošla kvůli internetu...Z jakého důvodu tu psat nebudu nechce se mi.

Může ji rozesílat po internetu a psát k tomu různé ošklivé poznámky a komentáře.

Může Tě znásilnit,odvést nebo mi něco udělat.

Odesílání osobních údajů

Můžou vytvořit falešný účet na nějaké socialní síti nař Facebook a ponižovat tuto osobu.

Osoba může chtít moji fotografii z různých důvodů. Pokud ho/ji neznám blíž (setkání atd.), fotografii neodešlu. Mohl by ji zneužít, osoba by mohla mít třeba i nějakou psychickou poruchu.

Protože jestli tento člověk může bydlet ve stejném městě či snad dokonce ve stejném domě a pak by si mě mohl odchytit a něco mi udělat.

V případě že se jedná o kybergroomera nebo jiného pedofila to může být nebezpečné. Když si onen pedofil nebo kybergroomer vyžádá osobní schůzku, tak je to nebezpečné. Doporučuji na tuto schůzku vůbec nechodit a nedávát žádné fotografie.

Že bych hrál v pornu s gayem. Fuck you!

Na druhý straně i-netu nemusí být nutně ten, s kým si myslíš že si píšu… ale fotografie není podle mě nic "nebezpečnýho", když mu jí nepošlu, může si jí stáhnout z mého profilu, mám je tam, kde jsem třeba s přáteli (ty znám osobně léta).

Protože je to tak… lidi jsou svině!!!

Když je to nějaký zvrhlí člověk který se za toho mého kamaráda vydává, tak by si mohl počkat na to až třeba půjdu sám ze školy a mohl by mi ublížit.

Někdo může dát fotku svého dítěte na internet a někdo řekne, že to dítě je jeho.

Vizualizace výpovědí dětí pomocí metody Word Cloud

Jednou z možností, jak zobrazit výsledky otevřených otázek většího množství respondentů, je vizualizace odpovědí pomocí tzv. slovních mraků (Word Clouds). Tato metoda zobrazuje odpovědi respondentů podle četnosti výskytu slova či slovního tvaru uvnitř pole všech odpovědí respondentů na danou otázku. Slova s největší četností jsou zobrazena větším písmem než ostatní méně četné výrazy. Následující slovní mrak je vizualizací odpovědi více než 3 500 respondentů.

Vizualizace pomocí Word Clouds se využívá k celé řadě analýz různých typů textů, pomocí této techniky se kupříkladu analyzují nástupnické projevy prezidentů (např. analýza projevu Baracka Obamy ve srovnání s projevy Ronalda Reagana či Billa Clintona), programy politických stran atd. Více Kirkpatrick, 2009 a další.

Odesílání osobních údajů

Vývoj trendu odesílání osobních údajů

Monitoring sdílení osobních údajů českými pubescenty a adolescenty realizuje Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci již od roku 2009. Postupně došlo k zvyšování výzkumného vzorku (od roku 2009 jsme počet respondentů zvýšili desetinásobně) a v souvislosti s tím také ke zvýšení výpovědní hodnoty výzkumu, který lze považovat za reprezentativní.

Následující grafy znázorňují, k jakým změnám v monitorovaném období 2009–2011 došlo.

Vývoj trendu sdílení osobních údajů v čase (přehled)

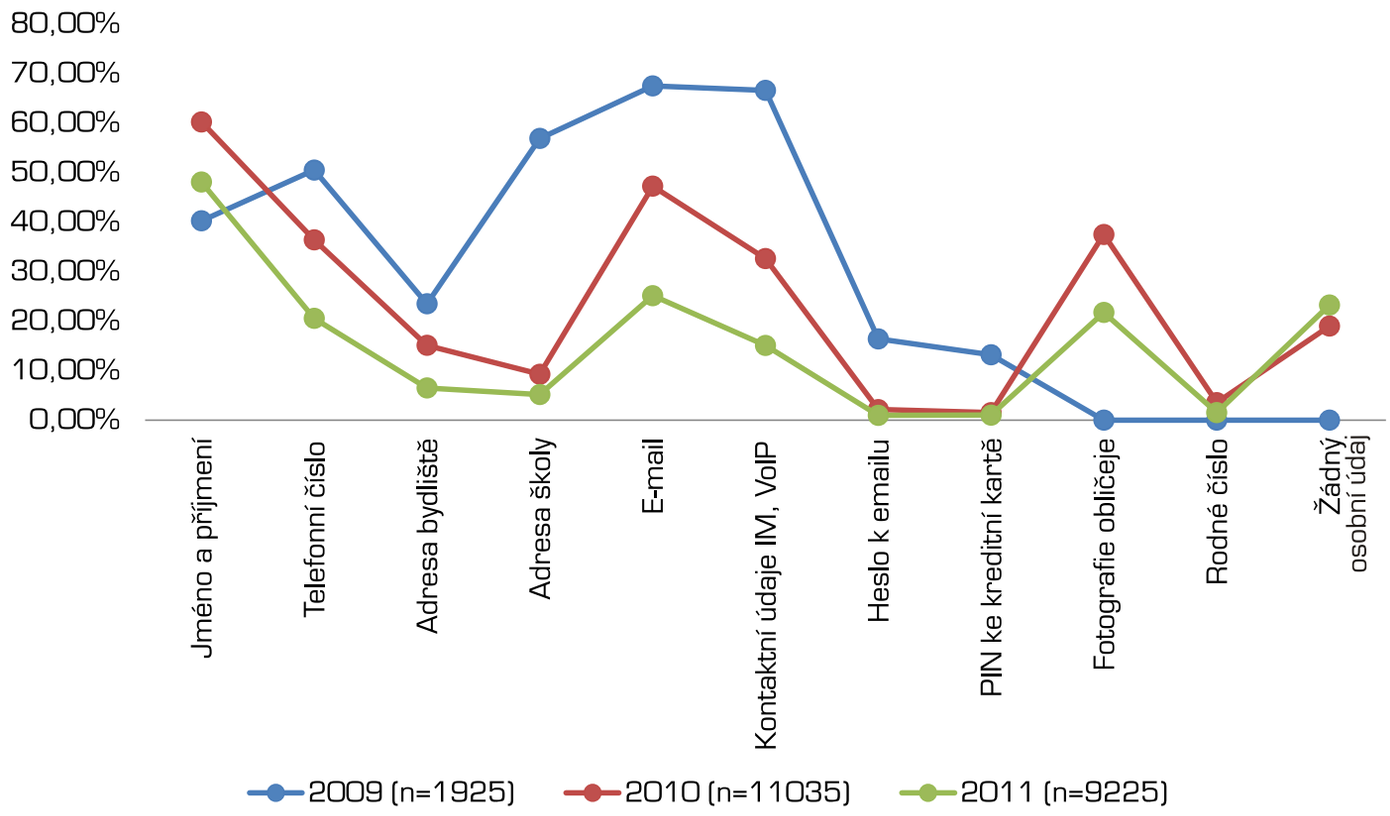

Odesílání osobních údajů

Data použitá pro komparaci

	2009	2010	2011
Jméno a příjmení	40,26 %	60,22 %	48,09 %
Telefonní číslo	50,50 %	36,41%	20,56 %
Adresa bydliště	23,50 %	15,11%	6,50 %
Adresa školy	56,90 %	9,26 %	5,17 %
E-mail	67,50 %	47,26 %	25,13 %
Kontaktní údaje IM (ICQ, Skype)	66,60 %	32,63 %	15,08 %
Heslo k e-mailu	16,40 %	2,12 %	0,96 %
PIN ke kreditní kartě	13,20 %	1,51%	1,00 %
Fotografie obličeje	-	37,49 %	21,75 %
Rodné číslo	-	3,53 %	1,52 %
Žádný z výše uvedených údajů	-	20,60 %	23,25 %
	n=1925	n=11035	n=9225

Vývoj odesílání osobních údajů
(dle jednotlivých typů osobních a citlivých údajů)

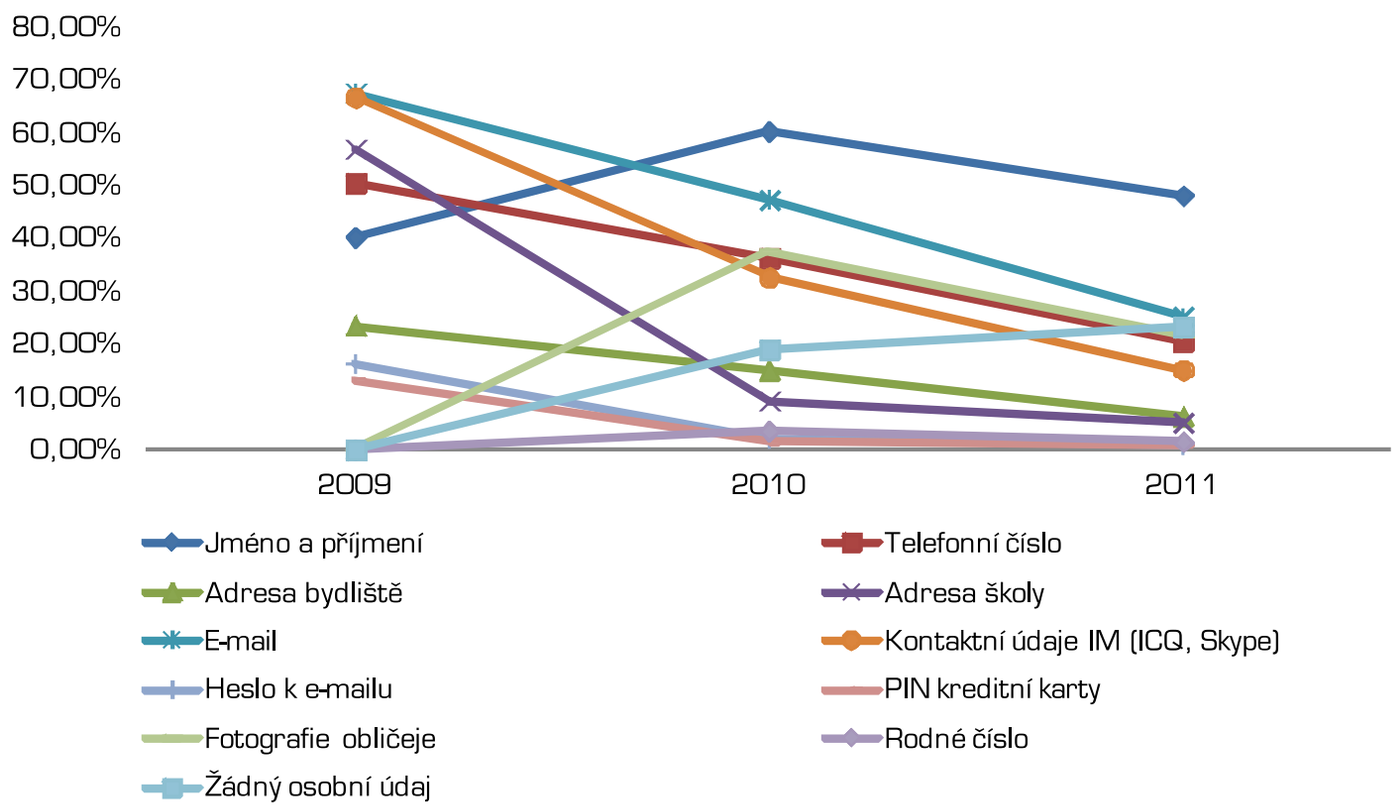

České děti a sociální sítě

Ve výzkumu Nebezpečí internetové komunikace III jsme se zabývali monitoringem sociálních sítí, jež představují časté místo virtuálních útoků vedených dětmi, a nebo cílených na děti. Z množství sociálních sítí jsme vybrali ty, které patří v ČR k nejrozšířenějším a nejvyužívanějším a u kterých je pravděpodobné, že jsou aktivně využívány dětmi. Získaná data jsme komparovali se statistickými záznamy veřejně dostupných systémů, sledujících demografické složení uživatelů sociálních sítí a jejich aktivity (především systému ZoomSphere).

Kterou z následujících sociálních sítí znáš?

91,44 % respondentů zná sociální síť Facebook, na dalších místech žáci uváděli sociální síť Spolužáci (64,93 %), Líbímseti.cz (43,29 %) či mikroblogovací síť Twitter (40,78 %). Žáci mohli využít více možných odpovědí.

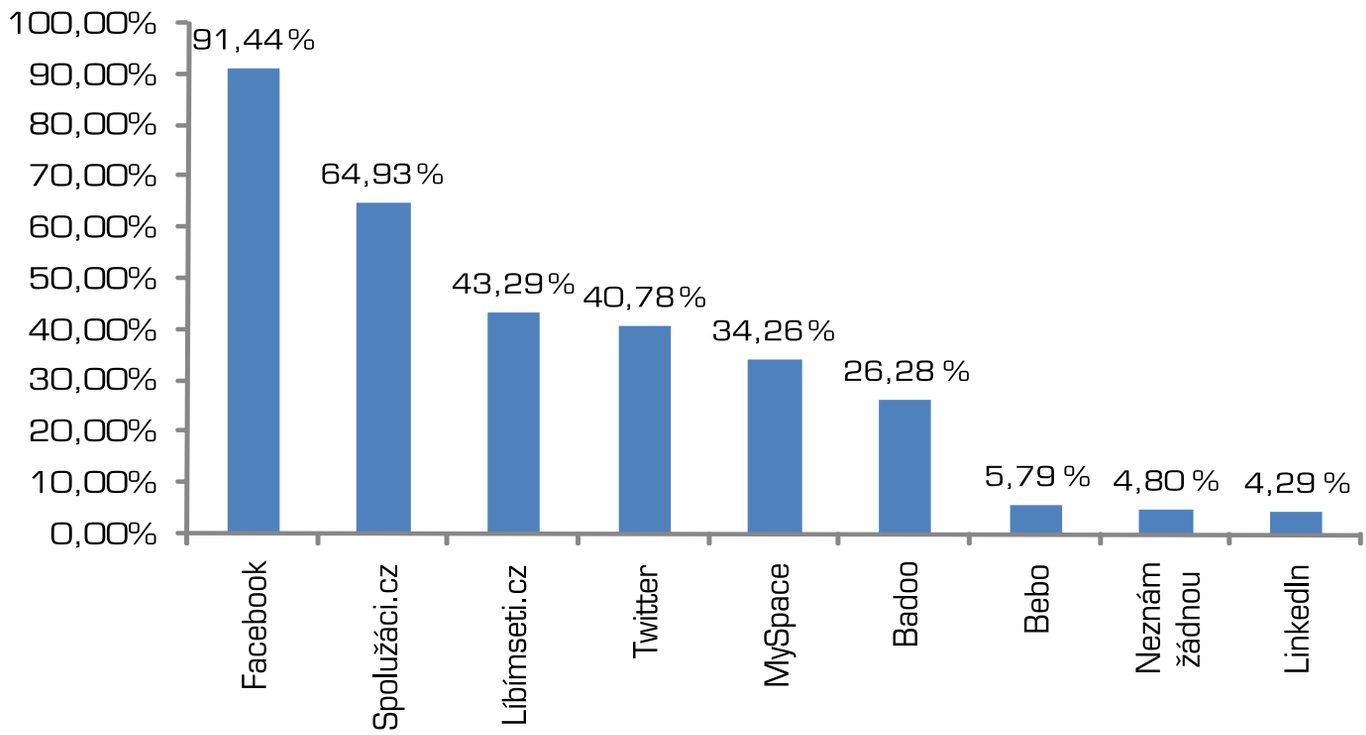

n=9609

Na kterých sociálních sítích mají české děti své účty?

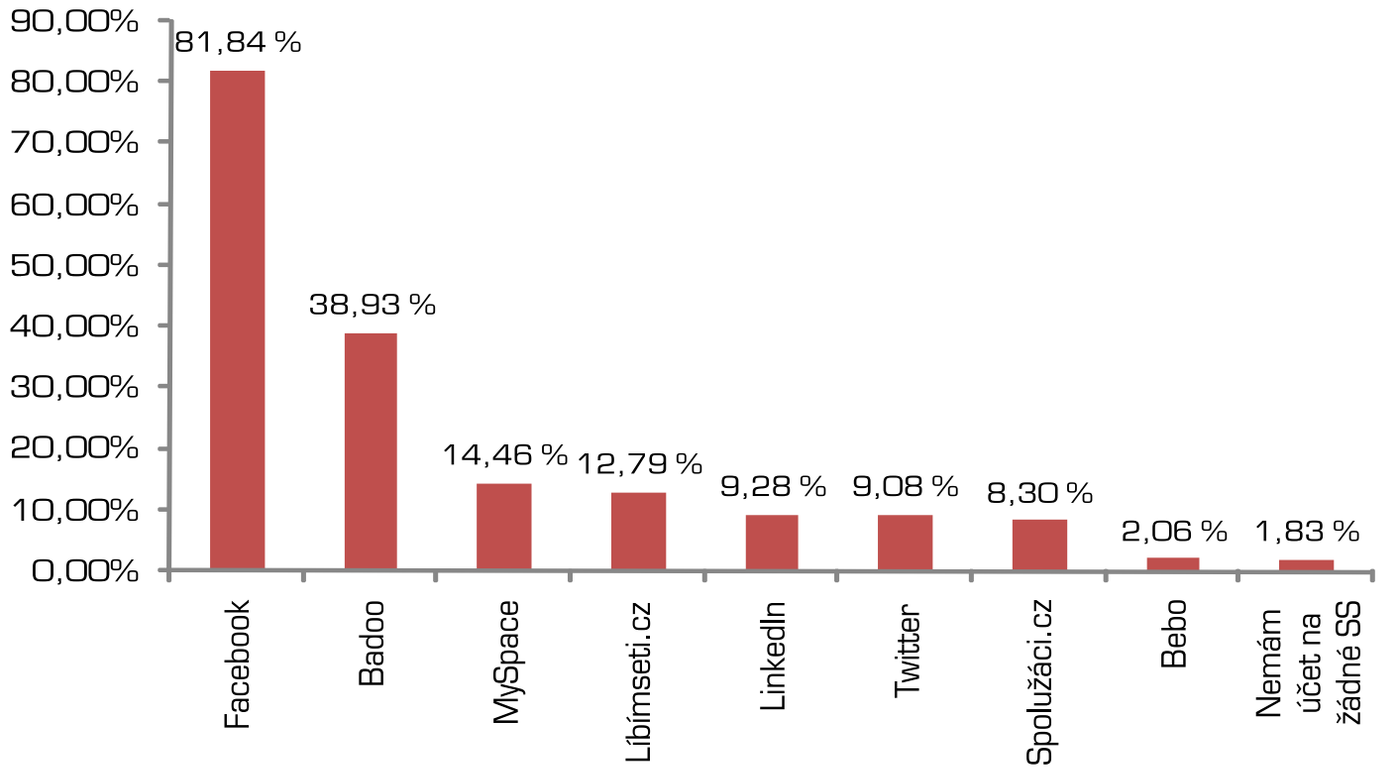

n=9601

Nejvíce respondentů má účet na sociální síti Facebook, na dalších místech se umístily sociální sítě Badoo, MySpace, Líbímseti.cz a jiné.

Další webové služby

Své účty mají české děti rovněž na webových serverech YouTube (51,46 %), Alík.cz (10,62 %) a Rajče.net (9,93 %).

Facebook

Sociální síť Facebook s více než 830 000 000 uživatelů (březen, 2012) představuje největší sociální síť současnosti. Prostředí Facebooku je přeloženo do 68 jazyků včetně češtiny. Uživatelů Facebooku z ČR je dle údajů statistického systému ZoomSphere 3 653 260 (18. březen 2012). Z tohoto vzorku tvoří osoby mladší 19 let dle stejného zdroje přibližně 26,5 %.

Výzkum Nebezpečí internetové komunikace III se zaměřil pouze na děti ve věku 11–17 let. Tuto hranici jsme zvolili proto, aby bylo možné oddělit žáky 2. a 3. stupně, kteří přestavují náš cílový vzorek.

Na sociální síti Facebook má svůj účet 81,84 % respondentů (při n=9601), z toho 56,13 % tvoří děti ve věku 11–14 let, 43,87 % děti ve věku 15–17 let. Poměr dívek a chlapců je vyrovnaný (50,79 % chlapci, 49,21 % dívky).

Zkušenosti respondentů, kteří mají účet na Facebooku

26,30 % respondentů bylo pozváno na osobní schůzku.
34,22 % respondentů bylo slovně ponižováno, uráženo či ztrapňováno.
16,77 % respondentů bylo vyhrožováno.
6,75 % respondentů bylo vydíráno.
34,34 % respondentů zjistilo, že došlo k proniknutí na jejich účet.
12,07 % respondentů zažilo ponižování šířením ztrapňující fotografie.
5,73 % respondentů zažilo ponižování šířením ztrapňující videonahrávky.

3.5 Vnímání pravdy a lži na internetu

Otázka vnímání pravdy a lži v prostředí internetu patří k tématům, která jsou neodmyslitelně spjata s rizikovým chováním a z něj vycházejících rizikových komunikačních jevů. V rámci výzkumu Nebezpečí internetové komunikace III jsme se zaměřili zejména na dva hlavní aspekty spojené s otázkami pravdy a lži na internetu: zdali respondenti při komunikaci na internetu hovoří vždy pravdu a zda věří tomu, co jim o sobě říkají ve virtuálním prostředí ostatní lidé.

Pouze **30,27 % respondentů z řad dětí (osob mladších 18 let) o sobě na internetu říká vždy pravdu, 69,73 % respondentů tedy v prostředí internetu občas zalže**. Tomu, co jim o sobě lidé na internetu říkají, absolutně věří 2,38 % respondentů.

Většina dotazovaných posuzuje pravdu a lež podle aktuální situace – 76,80 % respondentů odpovědělo, že někdy věří a někdy nevěří. 20,82 % z dotazovaných pak nikdy nevěří tomu, co jim o sobě ostatní uživatelé internetu sdělují.

Právě kritická schopnost přehodnotit informace, které o sobě dětem sdělují respondenti ve virtuálních prostředích (zejména na internetu), je rozhodující pro úspěch či neúspěch manipulativních komunikačních technik např. v rámci tzv. kybergroomingu (viz část věnovaná komunikaci s neznámými lidmi na internetu) a dalších souvisejících technik.

4 Kazuistiky

Pro dokreslení rizik internetové komunikace jsme se rozhodli doplnit naši publikaci o ukázku případů, které jsou spojeny s tématy realizovaného výzkumu. Níže uvedené případy jsou autentickými kauzami, které řešila poradna Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v průběhu roku 2011– 2012. Jména obětí a útočníků byla z důvodu zachování anonymity dotyčných změněna.

Renata (17 let)

Sedmnáctiletá Renata z Ostravy chodila s Pavlem od svých 15 let. Na počátku byl jejich vztah idylický, důvěřovali si, začali spolu sexuálně žít. O společném sexu si pak oba aktéři pořizovali záznamy – natočili spolu sérii erotických a pornografických videozáznamů a nafotili velmi intimní fotografie. Po dvou letech se však ve zlém rozešli.

Pavel se rozhodl, že se Renatě pomstí. Na internetu vytvořil webovou stránku, na níž umístil torza videozáznamů a vybrané fotografie, které společně vytvořili. Na většině záznamů byl dobře vidět obličej Renaty. Současně s těmito materiály zveřejnil na stejné stránce jméno a příjmení Renaty, její telefon a nabídku erotických služeb. Na webu rovněž nabízel k prodeji celá videa, která společně s Renatou natočili. Odkaz na webovou stránku odeslal e-mailem rodičům Renaty, řediteli školy, na které Renata studovala, dále učitelům a jejím spolužákům.

Jitka (14 let)

Čtrnáctiletá Jitka z Krnova měla vytvořený facebookový profil, do něhož pravidelně nahrávala své vlastní fotografie. Zatímco zpočátku byly fotografie obsahově neutrální, postupně začala Jitka fotit stále více odvážnějších snímků, na kterých zaujímala různé sexuálně vyzývavé pózy. Ty pak nahrávala do svého profilu na Facebooku. Fotografie byly veřejné, kdokoli k nim tedy měl přístup.

Po několika měsících Jitka zjistila, že neznámá osoba založila na sociální síti Facebook diskusní skupinu na Jitčino jméno a příjmení s podtitulem „mladé a chutné maso“. Do diskusní skupiny její autor nahrával fotografie z Jitčina profilu, které ostatní uživatelé veřejně komentovali. Řada komentářů byla velmi nevraživá, jejich autoři označovali Jitku za děvku či šlapku, útočníci užívali velmi hrubých vulgarismů. Jitka zjistila, že se do diskuse zapojili jak její spolužáci, tak i zcela neznámí lidé. V diskusní skupině bylo více než 500 uživatelů internetu.

Marek (13 let)

Třináctiletý Marek z Pardubic zjistil, že mu někdo na sociální síti Facebook vytvořil falešný profil. Anonymní útočník na něm vyvěsil nejen Markovy fotografie (přístupné na jiné internetové stránce), ale i jméno, skutečné telefonní číslo, adresu školy, kterou Marek navštěvoval a další citlivé údaje. Jménem Marka pak anonymní útočník vstupoval do různých internetových diskusí, kde obtěžoval ostatní diskutující, urážel je, napadal, vyhrožoval jim. Marek se o existenci profilu dozvěděl až od své spolužačky, která jej náhodou objevila.

Lenka (29 let)

Téměř třicetiletá Lenka z Prostějova se po několika letech rozešla se svým partnerem. V době, kdy s ním chodila, společně nafotili sérii erotických fotografií. Po rozchodu si Lenka našla nového partnera. Bývalý přítel Lenku vydíral a vyhrožoval jí, postupně však tyto útoky ustaly. Po půl roce partner Lenky zjistil, že má Lenka na několika eroticky a pornograficky zaměřených webech založené falešné profily, obsahující fotogalerie s desítkami snímků, jež nafotila Lenka v době, kdy s expartnerem ještě žila. Některé profily byly dokonce založeny v zahraničí. Prostřednictvím těchto profilů komunikoval Lenčin expřítel s velkým množstvím uživatelů internetu a nabízel jim jménem Lenky velmi nestandardní sexuální služby. Profily zhlédlo více než 100 000 návštěvníků.

Mirka (23 let)
Mirka si založila profil na sociální síti Facebook. Profil si pravidelně aktualizovala, nahrávala na něj fotografie, přispívala na facebookovou zeď, aktivně využívala facebookové aplikace, ankety, hlasovací systémy aj. Postupně si do profilu přidala více než 120 virtuálních přátel. Jednoho dne se jí ale na profil nepodařilo přihlásit. Její zeď však byla i nadále aktualizována, vzkazy ovšem nepsala ona, ale neznámý internetový útočník. Ten také na její skutečný profil začal nahrávat fotografie nahých žen bez obličejů, které vydával za fotografie Mirky.

Útočník se prostřednictvím krádeže profilu Mirky dostal také do neveřejných částí profilů jejích virtuálních přátel, začal je obtěžovat, psal jim vulgární vzkazy, nevhodně komentoval jejich fotografie atd. Vše pod jménem Mirky, která musela nakonec svůj profil zrušit.

5 Možnosti prevence rizikového chování spojeného s užíváním Internetu

Téma prevence rizikového chování spojeného s využíváním ICT je v české společnosti diskutováno již řadu let. Existuje velké množství preventivních programů, které jsou realizovány jak státními institucemi, tak i soukromými subjekty. Prevence je však velmi často podceňována, protože preventivní dopad na negativní rizikový jev je značně obtížné zachytit a měřit (například longitudiální experimentální komparací výsledků institucí, na kterých prevence probíhá, s těmi, na kterých preventivní program nebyl realizován).

Na národní úrovni prevence v oblasti bezpečného chování na internetu spadá do oblasti prevence kriminality (koordinované Ministerstvem vnitra ČR) a do oblasti prevence rizikového chování (koordinované Ministerstvem školství ČR). Právně je tato oblast ukotvena nedostatečně, neboť oblast rizikového chování na internetu je téma poměrně nové a vzniklé dokumenty, které mají být na tuto oblast zaměřeny, procházejí neustále procesem revizí a úprav (např. metodické doporučení pro primární prevenci). Změnu by mohly přinést nově vznikající právní normy, jako je např. Zákon o kybernetické bezpečnosti.

Ideálním způsobem, jak dosáhnout pozitivní výsledek prevence, je kombinovat **přímou edukaci zaměřenou na ohroženou cílovou** skupinu a osoby, které s touto skupinou pracují, s **mediálními kampaněmi** zaměřenými na jednotlivé fenomény. Přímá terénní edukace je dle našeho názoru základním prostředkem pro šíření informací o sociálně-patologickém chování spojeném s užíváním internetu a tedy i základním funkčním nástrojem prevence.

Další funkční formu prevence představuje nabízení alternativ k rizikovému chování na internetu, např. nabídkou volnočasových aktivit apod. Neméně důležitou formu preventivních aktivit představuje

rovněž prevence realizovaná předkládáním pozitivních vzorů chování u rodičů, učitelů a vrstevníků. Ta by měla být součástí procesu výchovy dítěte zcela automaticky.

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci realizuje prostřednictvím svých vzdělávacích programů (E-Bezpečí, E-Synergie aj.) prevenci v oblasti rizikového chování spojeného s ICT zejména formou edukace a formou mediálních kampaní. V následující části našeho textu se zaměříme na to, jak je prevence formou edukace realizována u jednotlivých cílových skupin.

A. Edukace dětí

Skupinu, která je sociálně-patologickými jevy spojenými s ICT ohrožena nejvíce, tvoří samozřejmě děti (viz výsledky výzkumných šetření týmu E-Bezpečí). Aby byla edukace této cílové skupiny co nejefektivnější, musí být založena na modelových kauzách obětí jednotlivých rizikových jevů (např. oběti kyberšikany atd.).

Program E-Bezpečí využívá pro výklad kazuistiky modelových případů z celého světa, zejména z Velké Británie, USA, Polska a dalších zemí, které doplňuje o kauzy z ČR. Jen minimálně je do programu této edukace zapojen teoretický výklad, ten je nutný pouze při vysvětlení rizik spojených s jednotlivými fenomény.

Základem je tedy detailní rozbor případů, ve kterých se dítě stalo obětí např. kyberšikany či sexuálního útoku. Většina kauz je doplněna o fotografie útočníků a obětí, aby došlo k propojení a ztotožnění účastníků vzdělávací akce s oběťmi. Edukační a preventivní efekt se při použití fotografií znásobí. Bohužel v ČR platí tzv. náhubkový zákon (Zákon ze dne 5. února 2009, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), který zakazuje zveřejňovat fotografie

nezletilých obětí, proto program E-Bezpečí využívá podrobně zdokumentovaných případů ze zahraničí. Navíc zahraniční kazuistika již pracuje s případy, které skončily pro oběť tragicky, což při výkladu opět zvyšuje preventivní dopad na děti.

Nabízí se otázka, kdo by měl edukaci zaměřenou na žáky zabezpečit. Ve školní praxi zpravidla tento úkol spadá na bedra metodika primární prevence (školního metodika prevence), který je však zatížen prevencí i v ostatních oblastech spojených se sociálně-patologickým chováním a často má i běžný úvazek. Pozici metodika prevence pak vykonává pouze na částečný úvazek, což je vzhledem k množství témat spojených s rizikovým chováním dětí nedostatečné. Dále není vhodné, aby prevenci v této oblasti zabezpečoval stále stejný učitel, efektivnější je pozvat si na realizaci vzdělávání externího lektora, který se opravdu tématem intenzivně zabývá a je schopen zodpovědět případné dotazy.

Prevence často probíhá v kooperaci s Policií ČR, konkrétně pracovníků preventivně-informačních skupin (PIS). Časové možnosti policistů jsou však velmi limitovány a ne každý policista PIS prošel výcvikem v oblasti prevence rizikového chování na internetu. Navíc v rámci snižování početního stavu zaměstnanců Policie ČR dochází samozřejmě ke snižování počtu pracovníků preventivně-informačních oddělení.

Řešením je využít edukace realizované týmem projektu E-Bezpečí, který velké množství akcí financuje z grantů a účelových dotací, takže je ve výsledku edukace pro školu obvykle bezplatná. Vzdělávání zdarma vzhledem k limitované dotaci sice není možné zabezpečit ve všech případech, ale školy, které se ozvou s patřičným předstihem, mohou získat edukaci pro své žáky bez nutnosti vzdělávání financovat ze svých zdrojů. Detaily o vzdělávacích akcích E-Bezpečí jsou k dispozici na **http://vzdelavani.e-bezpeci.cz**.

B. Edukace učitelů

Učitelé samozřejmě musí být o sociálně-patologických jevech spojených s ICT informování stejně jako jejich žáci. Zde ovšem již není nutné pracovat s kazuistikou jako základním edukačním pilířem. Učitelé musí získat kromě základních teoretických informací (psychologie, pedagogika, IT aspekty apod.) také informace o možnostech řešení jednotlivých situací v souladu s platnými právními normami. V rámci edukace je tak nutné vysvětlit, jak postupovat, pokud se ve škole objeví případ kyberšikany, jak řešit situace spojené např. s nahráváním mobilními telefony, zveřejňováním fotografií dětí na školním webu, problémy spojené s Facebookem, s dodržováním pravidel definovaných vnitřním řádem školy atd. Jen velmi málo organizací v ČR je schopno poskytnout učitelům takto koncipovaný a komplexní výcvik. Program E-Bezpečí je schopen jako jeden z mála programů v ČR tento komplexní výcvik učitelů zajistit. Chcete-li se o vzdělávacích akcích pro učitele dozvědět více, navštivte internetové stránky http://vzdelaveni.e-bezpeci.cz, kde se dozvíte více.

C. Edukace rodičů

Otázka edukace rodičů je velmi problematická již z toho důvodu, že rodič je nejsložitěji vzdělavatelným článkem v oblasti prevence rizikového chování spojeného s ICT. Rodiče jsou obvykle pracovně zatíženi a nezbývá jim mnoho volného času, ve kterém by mohli být vzděláváni. Proto se jako vhodná forma prevence zaměřené na rodiče jeví zejména prevence realizovaná prostřednictvím masmédií – formou videospotů či televizních pořadů, případně kampaní realizovaných v prostředí internetu. Ideálním stavem by bylo, kdyby rodiče spolupracovali na realizaci prevence rizikového chování spojeného s ICT přímo se školou. Tohoto ideálu se však zřídkakdy dosahuje.

D. Edukace budoucích učitelů

Další možností, jak lze podpořit prevenci spojenou s rizikovým chováním pubescentů a adolescentů na internetu, je zvyšování znalostí a dovedností v této oblasti u budoucích učitelů – studentů pedagogických oborů. Na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci je tematika spojená s rizikovým chováním na internetu zařazena do celé série výběrových předmětů (např. Moderní trendy v elektronické komunikace, E-Bezpečí pro učitele aj.) a je také součástí projektu OP VK E-Synergie – vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace. Tento projekt prostřednictvím přednášek, seminářů, odborných workshopů a exkurzí zvyšuje znalosti a dovednosti studentů učitelství, kteří budou po nástupu do školní praxe schopni lépe zvládat jednotlivé krizové situace. Více o projektu naleznete na internetových stránkách **www.e-synergie.cz**.

6 Seznam použitých zdrojů

Amorelli, D. (2010). Parents Win Right to Block Sexting Cases. Legal News Center, 2010 (3). On-line: http://www.seolawfirm.com/2010/03/parents-win-right-to-block-sexting-cases/

Belsey, B. (2004). Always on, always aware. On-line: http://www.cyberbullying.ca/pdf/Cyberbullying_Information.pdf.

Barak, A., & King, S.A. (2000). The two faces of the internet: Introduction to the special issue on the internet and sexuality. Cyberpsychology & Behavior, 3, 517-520.

Browker, A., & Sullivan, J.D. (2010). Sexting: Risky Actions and Overreactions. FBI Law Enforcement Bulletin, 2010 (5). Online: http://www.fbi.gov/stats-services/publications/law-enforcement-bulletin/july-2010/sexting.

Catalano, R., & Junger-Tas, J. et al. (1998). The nature of school bullying: A cross-national perspective (1st ed.). London: Routledge.

Dowty, T. (2009). Sharing children's personal data. In D. Korff, & T. Dowty (Ed.) Protecting the virtual child. London: ARCH. On-line: http://www.nuffieldfoundation.org/sharing-childrens-personal-data

Douglas, N., Lilley, S.J., Kooper, L., & Diamond, A. (2004) Safety and justice: sharing personal information in the context of domestic violence. On-line: http://www.eurowrc.org/01.eurowrc/04.eurowrc_en/GB_UNITED%20KINGDOM/Sharing%20personal%20information%20-%20domestic%20violence.pdf

Englander, E. K. (2007). Is bullying a junior hate crime? Implications

for interventions. American Behavioral Scientist, 51, 205–212. ISSN 00027642

Ferguson, C. J. (2011). Sexting behaviors among young hispanic women: Incidence and association with other high-risk sexual behaviors. Psychiatric Quarterly, 82, 10.1007/s11126-010-9165-8.

Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization. Deviant Behavior, 29, 129– 56. ISSN 01639625

Chráska, M. (2007). Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu (1st ed.). Praha: GRADA.

Information Commissioner's Office. (2006). Protecting Children's Personal Information: ICO Issues Paper. On-line: http://www.ico.gov.uk/upload/documents/library/data_protection/detailed_specialist_guides/issues_paper_protecting_chidrens_personal_information.pdf

Jolicoeur, M., & Zedlewski, M. (2010). Much Ado about Sexting. On-line: https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/230795.pdf.

Kirkpatrick, M. (2009). Word Cloud Analysis of Obama's Inaugural Speech Compared to Bush Clinton, Reagan, Lincoln's. ReadWriteWeb. On-line: http://www.readwriteweb.com/archives/tag_clouds_of_obamas_inaugural_speech_compared_to_bushs.php

Kopecký, K. (2011). České děti o sextingu. E-Bezpečí. On-line: http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/237-eske-dti-o-sextingu.

Seznam použitých zdrojů

Kopecký, K. (2011). Tragický příklad sextingu z USA. E-Bezpečí. On-line: http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/254-tragicky-pipad-sextingu-z-usa

Kopecký, K. (2010). Úvod do problematiky tzv. slovních mraků (Word Clouds). Net-University. On-line: http://www.net-university.cz/multimedia/56-uvod-do-problematiky-tzv-slovnich-mrak-word-clouds

Kowalski, R., Limber, S., & Agatston, P. (2007). Cyber Bullying: Bullying in the Digital Age (1st ed.). Malden: Blackwell Publishers.

Krejčí, V., & Kopecký, K. (2010). Nebezpečí elektronické komunikace 1: zpráva z výzkumného šetření realizovaného v rámci projektu E-Bezpečí. On-line: http://www.prvok.upol.cz/index.php/ke-staeni/doc_download/5-nebezpei-internetove-komunikace-e-bezpei-prvok-2009-2010

Krejčí, V., & Kopecký, K. (2011). Nebezpečí elektronické komunikace 2: zpráva z výzkumného šetření realizovaného v rámci projektu E-Bezpečí. On-line: http://www.prvok.upol.cz/index.php/ke-staeni/doc_download/13-nebezpei-elektronicke-komunikace-2-centrum-prvok-2011.

Lenhart, A. (2009). Teens and Sexting. On-line: http://pewresearch.org/assets/pdf/teens-and-sexting.pdf

Lumby, C., & Funnell, N. (2011). Between heat and light: The opportunity in moral panics. Crime. Media, Cultuire, 7, 277-291.

Martínek, Z. (2009). Agresivita a kriminalita školní mládeže (1st ed.). Praha: Grada.

Seznam použitých zdrojů

Meacham, A. (2009). Sexting-related bullying cited in Hillsborough teen's suicide. St. Petersburg Times. Online: http://www.tampabay.com/news/humaninterest/article1054895.ece

National Campaign to Prevent Teen and Unplanned Pregnancy. (2009). Sex and Tech: Results from a Survey of Teens and Young Adults. On-line: http://www.thenationalcampaign.org/sextech/pdf/sextech_summary.pdf

North Yorkshire Children's Trust. (2009). A General Framework for Information Sharing in North Yorkshire and York. On.line: http://www.northyorks.gov.uk/CHttpHandler.ashx?id=2700&p=0

Olweus, D. (2006). An analysis of the Revised Olweus Bully: Victim Questionnaire using the Rasch measurement model. British Journal of Educational Psycholog,76, 781–801.

Qing Li. (2006). Cyberbullying in Schools: A Research of Gender Differences. School Psychology International, 27, 157–170.

Rigby, K. (1997). Bullying in schools, and what to do about it (1st ed.). London: Jessica Kingsley.

Stone, N. (2011). The „sexting" quagmire: Criminal justice responses to adolescents' electronic transmission of indecent images in the UK and the USA. Youth Justice, 11, 266-281.

Streichman, J. (2009). What is sexting? Examiner.com. On-line: http://www.examiner.com/mental-health-education-in-phoenix/what-is-sexting

Seznam použitých zdrojů

Shariff, S., & Churchill, A. H. (2010). Truths and Myths of Cyber-bullying: International Perspectives on Stakeholder Responsibility and Children's Safety (1st ed.). New York: Peter Lang.

Smith, P. K., Mahdavi, J., & Carvalho, M. (2010) . Cyberbullying: It´s nature and impact in secondary school pupils. The Journal of Child Psychology and Psychiatry, 49, 376–385.

Smith, P. K., & Sharp, S. (1994). School Bullying: Insights and Perspectives (1st ed.). London: Routledge.

Sourander, A., Klomek, A. B., Ikonen, M., Lindroos, J., Luntamo, T., Koskelainen, M., Ristkari, T., & Helenius, H. (2010). Psychosocial Risk Factors Associated With Cyberbullying Among Adolescents: A Population-Based Study. Arch Gen Psychiatry, 67, 720–728.

Weisskirch, R. S., & Delevi, R. (2011). "Sexting" and adult romantic attachment. Computers in Human Behavior, 27, 1697-1701.

Whitney, I., Smith, P. K. (1993). A survey of the nature and extent of bullying in junior/middle and secondary schools. Educational Research, 35, 3–25.

Wolak, J., Finkelhor, D., & Mitchell, K. J. (2011). How Often Are Teens Arrested for Sexting? Pediatrics, 10.1542/peds.2011-2242

Worcestershire Children´s Trust. (2010). Protocol for Sharing Information between Children's Trust agencies working for Children and Young People in Worcestershire. On-line: http://www.worcestershire.gov.uk/cms/pdf/childrens%20trust%20information%20sharing%20protocol.pdf

Seznam použitých zdrojů

Wysocki, D. K., & Childers, C.D. (2011). "Let My Fingers Do the Talking": Sexting and Infidelity in Cyberspace. Sexuality and Culture, 15, 217-239.

Ybarra, M., Espelage D. L., Mitchell, & K. J. (2007). The Co-occurrence of Internet Harassment and Unwanted Sexual Solicitation Victimization and Perpetration: Associations with Psychosocial Indicators. Journal of Adolescent Health,4, 31–41.

Youth Justice Board for England and Wales. (2005). Sharing Personal and Sensitive Personal Information on Children and Young People at Risk of Offending. On-line: http://www.yjb.gov.uk/publications/Resources/Downloads/Sharing%20Personal%20and%20Sensitive%20Personal%20Information%20on%20Children%20and%20Young%20People%20at%20Risk%20of%20Offending.pdf

Zákon č. 40/2009 Sb. (2009). Sbírka zákonů ČR 2009. Praha:

7 O autorech

Na této publikaci se autorsky podíleli:

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

Vedoucí projektu E-Bezpečí, vedoucí Centra prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP, koordinátor projektu E-Nezpečí pro učitele, koordinátor projektu E-Synergie – vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace. Expert bezpečnostního výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva vnitra, garant Metodického portálu Výzkumného ústavu pedagogického Praha – modul Bezpečný internet.

Základní oblasti zájmu: rizikové chování ve virtuálních prostředích (speciálně kybergrooming a sexting), počítačová kriminalita, moderní trendy v komunikaci, sociální inženýrství, rizika sociálních sítí, kyberšikana a další.

Mgr. Veronika Krejčí

Odborný pracovník Pedagogické fakulty UP Olomouc, manažer vzdělávání a lektor projektu E-Bezpečí, vedoucí lektorského týmu projektu E-Nebezpečí pro učitele, věcný manažer projektu E-Synergie – vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace.

Základní oblasti zájmu: rizikové chování ve virtuálních prostředích (se zaměřením na kyberšikanu, sexting, kybergrooming aj.), počítačová kriminalita, sociálně-patologické jevy spojené s dětmi.

PhDr. René Szotkowski, Ph.D.

Odborný asistent Ústavu pedagogiky a sociálních studií Pedagogické fakulty UP. Lektor projektu E-Bezpečí, E-Nebezpečí pro učitele a Centra prevence rizikové virtuální komunikace.

Základní oblasti zájmu: kyberšikana, sexting, kybergrooming, kyberstalking, hoax, spam, rizika sociálních sítí, sociální inženýrství a další.

8 Další informace

Tato publikace vznikla v rámci grantového projektu **E-Synergie – vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace** (registrační číslo CZ.1.07/2.4.00/17.0062). Více o projektu naleznete na internetových stránkách www.esynergie.cz.

Vlastní výzkum proběhl v rámci projektu **E-Bezpečí**, který je realizován Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Více informací o projektu naleznete na internetových stránkách www.e-bezpeci.cz. V rámci této monografie bylo využito případů, které byly řešeny týmem online poradny tohoto projektu ve spolupráci s Policií ČR a dalšími intervenčními subjekty. Více o online poradně zaměřené na rizikové chování na internetu naleznete na www.napisnam.cz.

Supervizi nad celým projektem výzkumu vykonávalo **Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci**, které se zaměřuje na oblast prevence, edukace, intervence a výzkumu v oblasti rizikového chování ve virtuálních prostředích – zejména na internetu. Více informací naleznete na internetových stránkách www.prvok.upol.cz.

E-SYNERGIE
vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace

bezpečí

CENTRUM PREVENCE
RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE

Summary

Summary

Publication The risks of internet communication III was created within the research of project E-Bezpečí, which is realized by Centre Prevention of risky virtual communication at the Pedagogical Faculty of Palacky University in Olomouc.

The monograph consists of the original results of the third course of research (research report from the previous survey - www.e-bezpeci.cz) focused on the area of risky behaviour on the Internet and mobile phones, it means communication and information technologies. But the text does not include the detailed conclusions of the study, as they were published in specialized periodicals.

The work is divided into four main chapters that cover both theoretical anchoring of the research as well as its results including methodology.

The first chapter Theoretical possibilities of observed phenomena present to readers the phenomena that are associated with adolescent risk behaviour (pubescent and adolescent) on the Internet. Specifically, it describes the problems of cyber bullying, sexting and sharing children personal data in virtual world. In the first chapter there are also links to the relevant authors, publications and statistics illustrating the topicality of these subjects.

The second chapter is called Research methodology. It introduces the research plan and the research objectives. It also contains a description of the research sample and research methodology as well as the timetable of the research and processing method of data obtained.

The third chapter presents the research results. First, attention is paid to the matters of cyber bullying, its forms, victims, originators

etc. Then, the objects of interests are personal meetings of Czech children with internet users and dangers of communication with strangers over the Internet. In this chapter there are also discussed the research results of sexting, the use of social network and sharing or posting personal data on the Internet.

The fourth chapter monitors the actual cases of risky behaviour on the Internet that were dealt with by Centre PRVoK.

The fifth chapter Possibilities of prevention of risky behaviour on the Internet proposes the possibilities of protection against the phenomena mentioned.

The monograph is concluded by information about authors and by links to web sites of the projects (E-Synergie, E-Bezpečí, PRVoK) dealing with the prevention, research and education in the field of dangerous communication phenomena realized within information and communication technologies.

Zusammenfassung

Die Publikation Die Gefahr der Internetkommunikation III ist im Rahmen der Forschung des Projektes E-Bezpečí entstanden, das durch Das Zentrum für Prävention der Risiko- und Virtualkommunikation der Pädagogischen Fakultät der Palacký Universität in Olomouc realisiert wird.

Die Publikation besteht aus Ergebnissen des schon dritten Laufes der Forschung (der Forschungsbericht über die vorigen Forschungen - www.e-bezpeci.cz), die auf den Bereich des Risikobenehmens im Milieu von Internet und Handys, d. h. der Informations- und Kommunikationstechnologien, orientiert ist. Der Text beinhaltet jedoch nicht die ausführlichen Schlussfolgerungen der Forschungstätigkeit, weil diese in Fachperiodiken veröffentlicht wurden.

Der Text wird in vier Trägkapiteln strukturiert, die sowohl die theoretische Verankerung der Forschung als auch ihre Ergebnisse inklusive Methodologie beinhalten.

Das erste Kapitel Die theoretischen Ausgangspunkte der beobachteten Phänomene macht die Leser mit solchen Erscheinungen bekannt, die eng mit dem Risikobenehmen der Heranwachsenden (im Stadium der Pubeszenz und Adoleszenz) im Internet verbunden sind. Konkret charakterisiert es die Problematik von Cyberschikane, Sexting und Teilen der persönlichen Angaben von den Kindern in der virtuellen Welt, wobei die Verweise auf benutzte Literatur, betreffende Autoren und Statistiken, die die Aktualität der angeführten Themen illustrieren, nicht fehlen.

Das zweite Kapitel trägt den Namen Die Methodologie der Forschung, es stellt das Forschungsvorhaben und –ziele vor. Weiter beinhaltet es

die Beschreibung der Forschungsgruppe und der Forschungsmethodik, das Zeitharmonogramm und die Weise der Verarbeitung der gewonnenen Daten.

Das dritte Kapitel präsentiert Die Ergebnisse der Forschung. Zuerst wird die Aufmerksamkeit der Fragen der Cyberschikane, ihren Formen, Opfern, Tätern usw. gewidmet. Dann werden zum Objekt des Interesses persönliche Treffen der tschechischen Kinder mit Benutzern des Internets und Risiken der Kommunikation mit unbekannten Personen über das Netzwerk. Es werden auch die Ergebnisse der Forschung im Bereich von Sexting, sozialen Netzwerken und Teilen oder Senden der persönlichen Angaben im Internet behandelt.

Das vierte Kapitel monitore aktuelle Fälle im Internet, die gelöst Zentrum PRVoK.

Das fünfte Kapitel Die Möglichkeiten der Prävention des Risikoverhaltens im Internet bietet die Möglichkeiten des Schutzes vor den geforschten Erscheinungen an.

Die Monographie wird mit Informationen über Autoren und mit Links zu Webseiten der Projekte (E-Synergie, E-Bezpečí, PRVoK) abgeschlossen, die sich mit Prävention, Forschung und Bildung auf dem Feld der gefährlichen, im Milieu der Informations- und Kommunikationstechnologien realisierten, Kommunikationserscheinungen befassen.

.

Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.
PhDr. René Szotkowski, Ph.D.
Mgr. Veronika Krejčí

Nebezpečí internetové komunikace III

Výkonný redaktor: Doc. Mgr. Miroslav Dopita, Ph.D.
Odpovědný redaktor: Mgr. Jana Kreiselová

Technické zpracování:
Axe design studio Olomouc (www.axe-design.cz)

Návrh a grafické zpracování obálky:
Axe design studio Olomouc (www.axe-design.cz)

Vydala a vytiskla Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
www.vydavatelstvi.upol.cz
e-mail: vup@upol.cz
elektronický obchod: www.e-shop.upol.cz

Olomouc 2012

1. vydání (v. 1.01)

ISBN:
978-80-244-3088-1 (elektronická verze)
978-80-244-3087-4 (print verze)

NEPRODEJNÉ

Více informací o výzkumných, preventivních, edukačních a intervenčních aktivitách
Centra prevence rizikové virtuální komunikace
Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
naleznete na internetových stránkách
www.prvok.upol.cz a **www.e-bezpeci.cz**.